PRAŽSKÝ
přehled
KULTURNÍCH POŘADŮ
04*2022
70. ročník

S námi máte přehled!

Už zní tóny dubnové **kultury**

Elektronické vydání
www.prazskyprehled.cz

Portál pražské kultury

S námi máte přehled

www.prazskyprehled.cz

Vojtěch Kubašta

„Velikonoční betlém“ malý

„Velikonoční betlém“ nemá nic společného s narozením Ježíška. To jenom Vojtěch Kubašta tímto řešením posunul ve svém světě 3D hranici nemožného výš, k Velikonocům.

Zmenšené vydání z nakladatelství GAMON studio Roman Kubašta z let 1993–1995.

rozměr složený	15 x 21,5 cm
rozměr rozložený	30 x 21,5 cm
rozměr na výšku	16 cm

KOMPLET OBSAHUJE

- 3D příběh jako přání do obálky
- rozevírací dvojlistový betlém
- pásky na postavení vajíček (postranní zátěž při rozložení)
- obálku A5

Originalita a kvalita garantovaná Romanem Kubaštou.

cena	**220 Kč**
osobní odběr	**0 Kč**
poštovné	**70 Kč**

Objednávejte na e-shopu KAM po Česku www.kampocesku.cz/eshop

vybíráme z obsahu

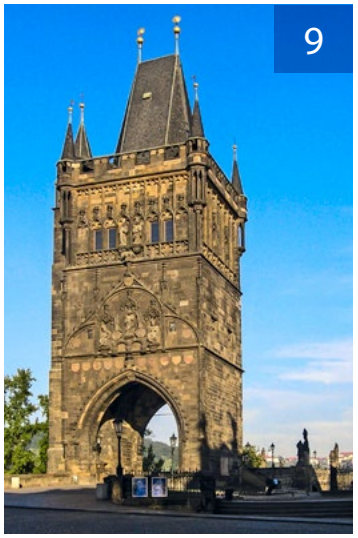

3 **úvodník**

3 **dopisy**

4 **rozhovor**
Rozhovor s Jaroslavem a Miroslavem Čvančarovými

5 **KAM za kulturou s…**
Miroslavem Čvančarou

6 **redakce zve**
Mezi krásou a ošklivostí

7 Na Slamníku tancujou…

8 **ochotníci**
Chůdadlo – veselí kejklíři

9 **aktivně**
Tajemná staroměstská věž

10 **architektura**
Kam s Vojtěchem Kašparem za památkami

12 **kultura v evropě**
Helsinky, město stvořené z vody

13 **knižní tipy**

14 **pražská kultura před 67 lety**

15 **ohlédnutí**
Ludmila Vaňková - velká vypravěčka

16 **kalendárium**

22 **divadla**

28 **film**

30 **koncerty**

34 **kluby, kulturní centra**

36 **galerie, výstavy**

44 **památky**

46 **muzea**

52 **volnočasové aktivity**

56 **křížovka, výherci**

PRAŽSKÝ PŘEHLED
kulturních pořadů
měsíčník, ročník LXX
vydává: Vydavatelství KAM po Česku s. r. o.
Kubelíkova 1108/30, 130 00 Praha 3 | IČ: 04892232 | tel.: +420222944816–7 | mobil: +420602223279 | e-mail: redakce@kampocesku.cz | www.kampocesku.cz | registrováno: MK ČR E 10266 | ISSN 0862-9293

grafický design: KAM po Česku
distribuce: elektronicky, zajišťuje redakce
předplatné: Vydavatelství KAM po Česku s. r. o.
titulní strana : foto © redakce

Za zveřejnění inzerce a PR článků odpovídá zadavatel. Za změnu programu odpovídá pořadatel. Veškerá práva včetně práva reprodukce jsou vyhrazena. © Vydavatelství KAM po Česku, s. r. o.

úvodník

Vážení a milí čtenáři,

Vážení a milí čtenáři,

přestože pranostika praví, že „duben, ještě tam budem", komu by se ale chtělo vysedávat za kamny, když venku svítí sluníčko a prohřívá meze. Téměř všechna omezení již padla, takže za kulturou se můžete vypravit už bez překážek. Sedět a dýchat dvě hodiny do roušky či respirátoru na koncertě či v divadle bylo velmi nepříjemné a myslím, že si to všichni rádi odpustíme.

Tady jsou mé tipy na aprílový měsíc duben. Tentokrát vás pozvu trochu mimo Prahu, přichází také čas výletů. V roce 2020 dostal Památník národního písemnictví do správy zrekonstruovaný zámeček v Petrkově u Havlíčkova Brodu, který svého času obýval jeden z našich nejvýznamnějších výtvarných umělců, grafik a básník Bohuslav Reynek. V objektu se konají přednášky, výstavy a další akce, které mají přidanou hodnotu v geniu loci tohoto místa. Neváhejte a navštivte Petrkov.

Dalším přitažlivým místem k návštěvě je Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy, kde bude 22. dubna otevřena nová multimediální expozice Archevita – stopami věků, která nás přenese do neolitu a života v této době. Na slavnostním zahájení vystoupí mj. Dan Bárta nebo Václav Noid Bárta se skupinami. Nenechte si ujít.

Speciální koncert filmové hudby hollywoodských skladatelů proběhne 26. dubna. Zahraje PKF – Prague Philharmonia za osobní přítomnosti těchto skladatelů a dirigentů. Akce se uskuteční v Kongresovém centru v Praze, bližší informace najdete v rubrice Koncerty.

Děti můžete vzít na představení dalšího ročníku festivalu Dítě v Dlouhé, kde si určitě vaši potomci přijdou na své. Jsou připravena nejen divadelní představení od osvědčených souborů, ale i workshopy pro ty nejmenší. Program je uveden v rubrice Divadla.

Nemohu opomenout ani sváteční dny velikonoční. Na Chvalské tvrzi budete moci od 8. dubna přispět ke zdobení velikonočního stromu a navěšet na něj svá vlastní malovaná vejce. Viset tam budou možná až do konce měsíce.

Přeji všem našim čtenářům krásné svátky jara a pěkné kulturní zážitky.

Alice Braborcová, odpovědná redaktorka

dopisy

Dobrý den,

ještě neuvažujete o návratu k tištěné formě Pražského přehledu? Elektronická forma mi opravdu moc nevyhovuje. Není možné být kvůli kultuře přilepená k obrazovce snad… ba naopak. Pokud je aspoň malá naděje, budu ráda.

Děkuji, srdečně Hana Zákostelná

Vážená paní Zákostelná, je nám opravdu velice líto, ale tištěná verze se stále nevyplatí vůbec vydávat, vzhledem k cenám papíru a dalším nákladům, které neustále rostou. Cena tištěného Pražského přehledu by navíc musela být pro naše čtenáře neúnosně vysoká, a tak zatím zůstaneme u elektronické podoby. Doba se změnila a čerpání informací o čemkoliv též. Přilepeni k obrazovkám jsme už v podstatě všichni. Přesto se nevzdáváme, a jakmile bude situace příznivější, rádi tištěnou verzi obnovíme. Děkujeme za pochopení.

Vážená redakce, chtěl bych vám poděkovat za vaše úsilí udržet vydávání Pražského přehledu aspoň v podobě na internetu. Vývoj nezastavíme a je mi jasné, že papírové noviny a časopisy jsou už tak trochu „out". Miroslav Polák, Praha

Pane Nováku, moc Vám děkujeme za vaše milá slova a budeme se snažit i nadále přinášet informace o pražském kulturním životě a nejen to. Doufáme, že naše čtenáře potěšilo rozšíření redakční části o rozhovory, pozvánky a další zajímavosti z kulturního života. Držte nám pěsti, děkujeme. ☺

Máte příjemné nové webové stránky, kde se dá teď pěkně hledat, kde se co hraje a jaké akce doporučujete. Jen tak dál… Jan Slavíček, Příbram

Pane Slavíčku, moc jste nás potěšil a jsme rádi, že naše nové webové stránky jsou pro Vás užitečné. Jsou provázány nadále s webem KAM po Česku, takže můžete čerpat nejen informace o kultuře, ale také o výletech po naší vlasti.

Alice Braborcová, odpovědná redaktorka

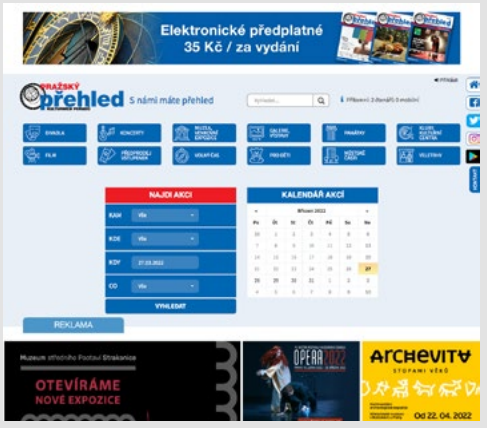

Ukázka nových webových stránek

Rozhovor s **Jaroslavem** a **Miroslavem Čvančarovými**

Oba bratři pocházejí ze starého českého rodu ze středního Polabí a jejich otec a strýc patřili k průkopníkům české kinematografie. Provozovali v Praze několik biografů a půjčovnu filmů. Jaroslav se narodil 20. listopadu 1948 v Praze na Žižkově a mimo svou spisovatelskou a badatelskou činnost je hráčem na banjo a kapelníkem countryové skupiny Taxmeni. Miroslav se narodil 14. ledna 1934 v Praze, celý život pracoval ve filmové branži na různých technických pozicích, až nakonec zakotvil ve filmových laboratořích Barrandov. Napsal knihy o rodném Žižkově a pražských biografech.

Jaroslav a Miroslav Čvančarové, 2022

V domě v ulici Kubelíkova v Praze 3 sídlila za protektorátu půjčovna filmů bratrů Františka a Ferdinanda Čvančarových, která měla ve svém depozitáři sbírku vzácných historických filmů. 28. března 1939 půjčovnu obsadili příslušníci gestapa a úředníci Říšského ministerstva lidové osvěty a propagandy. Zabavili velké množství historicky cenných filmů, které skončily dílem v Říšském filmovém archivu a dílem v Reichsfilmarchivu v Berlíně.

Co bylo hlavní motivací pro založení skupiny Taxmeni v roce 1970? Stále aktivně hrajete a vystupujete?

Jaroslav Čvančara: Motivací bylo to, že jsem se v roce 1965 seznámil s kytaristou Josefem Šimkem a on mi tehdy řekl, že spoluzakládá skupinu Greenhorns, a tak jsem měl možnost navštěvovat jejich první zkoušky v Domě dětí a mládeže v Karlíně. Chodil jsem k němu také dvakrát týdně poslouchat vysílání německého rádia pro americké vojáky a tam zněl bluegrass, který mě naprosto uchvátil. Pod vlivem Marko Čermáka jsem se naučil hrát na banjo, založil trampskou kapelu a se svým dalším bratrem Františkem, který byl hudebně vzdělaný, jsme vystupovali, a dokonce účinkovali na finále Porty v Ústí nad Labem. Pak přišel srpen 1968, bratr emigroval do Kanady a já šel na vojnu. Tam jsem založil další kapelu s neuvěřitelným názvem Stonewall Jackson, což byla přezdívka amerického generála Thomase Jonathana Jacksona, a pod tímto jménem jsme existovali celé dva roky vojenské služby. Měli jsme celkem i úspěch, byli jsme dokonce vysláni na turné do Polska a po jižní Moravě. To mě po návratu v říjnu roku 1970 vedlo k založení skupiny Taxmeni. Stále hrajeme a v květnu letošního roku budeme mít vystoupení v divadle Semafor k 50. výročí kapely, odložené ovšem o dva roky kvůli pandemii covidu.

Skupina Taxmeni

foto © archiv Jaroslava Čvančary

Po letech bádání, myslíte, že již znáte většinu odpovědí na otázky heydrichiády a sled událostí před a po atentátu, až do osudného 18. června 1942?

Jaroslav Čvančara: K tomu bych se stručně vyjádřil v tom smyslu, že po těch letech bádání spíše „vím, že nic nevím". Dnes už to není o objevování zásadních otázek, ale o detailech, které většinou zajímají jen mě a pár mých kolegů, pro nás není důležité nějaké výročí, do tématu jsme ponořeni celý život a jsme zasaženi „drogou", ze které není úniku.

Ráda bych se zeptala pana Miroslava na knihu Městská část Praha 3 v proměnách času.

Miroslav Čvančara: Kniha, na kterou se ptáte, je naše společné dílo s bratrem a k ní nás přivedl náš otec, žižkovský rodák, který se o Žižkov velice zajímal a sbíral různé informace, z nichž některé nám zůstaly dodnes a z těch jsme čerpali. Dosud totiž nikdo neudělal ucelenou publikaci o žižkovských biografech, divadlech a událostech, o kterých se dříve nemluvilo nebo nesmělo mluvit, a proto jsme se do toho pustili. Tak jako předchozí knihu, která pojednává o uměleckém zájezdu velké jezdecké revue plukovníka Codyho alias Buffalo Billa v roce 1906 po Rakousku-Uhersku včetně Moravy a Slezska. Kvůli této knize jsme dokonce navštívili Ameriku, abychom poznali místa, kde se vše odehrávalo.

Jaroslav Čvančara: Ještě jsem chtěl dodat ke knize o Praze 3, že publikací o této čtvrti je celá řada, o budovách, ulicích, ale my jsme tu naši tak nějak zlidštili tím, že jsme do ní zahrnuli významné lidi spojené se Žižkovem.

Pan Jaroslav podotkl, že bratr zapomněl na knihu Zaniklý svět stříbrných pláten…

Miroslav Čvančara: Ano, protože já jsem pracoval celý život v kinematografii a měl jsem o toto téma zájem, navíc v dětství a mládí jsem navštěvoval kina, která už dnes neexistují. Navíc v příštích měsících vyjde naše další kniha o dalším žižkovském rodákovi, kameramanovi a dokumentaristovi Čeňku Zahradníčkovi, jednom z našich nejvýznamnějších filmařů.

Otec František Čvančara

Můžete nám, prosím, ve stručnosti přiblížit příběh vašeho tatínka a osud rodinného filmového archivu?

Miroslav Čvančara: Náš otec František byl o pět let mladší než jeho bratr Ferdinand. Ten začal už v roce 1915 promítat u samotného Viktora Ponrepa v Karlově ulici na Starém Městě jako kinooperatér, dneska by se řeklo promítač filmů, a na tu samou dráhu přivedl i našeho otce. Už tehdy začali oba sbírat staré, z oběhu stažené filmy, většinou němé. Nashromáždili jich tolik, že koncem 20. let si otevřeli vlastní půjčovnu filmů, kterou provozovali asi deset let. Hned po okupaci v březnu 1939 byla sbírka zabavena Němci. Oba bratři se předem ale trochu pojistili a stali se také provozovateli kin. V letech 1934–1945 provozovali celkem 10 kin, ale většinou v tehdejším okolí Prahy, např. v Hrdlořezích, Dolních Měcholupech nebo Kolovratech. Přímo v Praze měli letní kino Republika nebo kino na Kačerově. V srpnu 1945 byla kina znárodněna a v roce 1948 zbylý archiv zabaven státem. Svobodné podnikání na dlouhou dobu skončilo.

Velice vám oběma děkuji za inspirativní a zajímavé vyprávění, přeji pevné zdraví a hodně sil do další tvůrčí činnosti.

Alice Braborcová

Společné publikace bratří Čvančarů

Miroslavem Čvančarou

Kam byste pozval naše čtenáře za kulturou?

Rád bych všechny pozval na nový film Davida Ondříčka Zátopek, který jsem sice dosud neviděl, ale všechny reference mluví v jeho prospěch. David Ondříček sice ještě neřekl své poslední slovo v kinematografii, ale určitě tento film bude dobrý. Už jenom proto, že jsem osobně zažil, jak Emil Zátopek v srpnu 1968 hovořil u sochy svatého Václava proti okupaci. Jinak jsme s bratrem příznivci divadla Semafor a stále jejich představení navštěvujeme.

Miroslav Čvančara u převíječky

foto © archiv bratří Čvančarů

Emil Zátopek, 1951

Foto © Wikimedia Commons

Mezi **krásou a ošklivostí**

Kult krásy vládne světu od nepaměti. Atraktivní lidé totiž bývají vnímáni nejen podle studií, ale i podle laického názoru za mnohem úspěšnější, oblíbenější a šťastnější. Tito jedinci to zkrátka podle všeobecného hlediska musí mít v životě jednodušší. Je tomu ale skutečně tak?

Martin Finger, Vojtěch Kotek a Marta Dancingerová

Ideálu krásy se každý den snaží přiblížit nejedna žena i muž a k dosažení svého cíle volí rozmanité prostředky, mezi kterými většinou nechybí krémy či séra, diety, léky, filtry v telefonu anebo plastické operace. Poslední jmenovanou možnost si vybere na „své" cestě za štěstím také hlavní hrdina hry současného německého dramatika Maria von Mayenburga **Ošklivec**, kterou nastudovali v **Činoherním klubu**.

V Letteho případě však nejde o vlastní rozhodnutí, ale o mírný nátlak okolí. Pokud totiž chce fungovat bez ústrků, tak se prostě musí přizpůsobit současnému společenskému vkusu, byť by byl sebeabsurdnější. Pravidla hry jsou totiž jasná – krása a mládí vpřed! To ostatní už se nějak poddá.

Již v době svého vzniku text nemilosrdně tnul do živého a zároveň s humorem poukazoval na lidskou povrchnost a marnivost. Sám autor však nemohl tušit, jak ještě dnes a snad i mnohem víc bude zvolené téma aktuální. S nástupem sociálních sítí se totiž honba za fyzickou dokonalostí zmnohonásobila a postupem času se k ní přidružil ještě jeden jev – ztráta identity. Režisér Braňo Holiček si tak pro inscenování nemohl zvolit lepší hru a zároveň i tým spolupracovníků. Šikovně uchopená jednoduchost, která se snoubí v hudbě Maxe Richtera, ve scéně Nikoly Tempíra a v kostýmech Lenky Odvárkové, dodává inscenaci lehkost, harmonii, hravost, kompaktnost i důvtip a zároveň podtrhuje herecké výkony. V titulní roli ošklivce Letteho prošel Vojtěch Kotek pozoruhodnou vnitřní proměnou, aniž by museloo dojít k razantní změně vnějšku. Tu bravurně uhráli jeho kolegové Martin Finger, Marta Dancingerová a Václav Šanda, jež zároveň ztvárnili několik rolí. Jejich úsporné herectví a skvělý smysl pro střih s přesným režijním vedením dává dohromady pozoruhodnou podívanou. A jestliže divák na tuto hru s ním, o něm a pro něj přistoupí a nechá se do ní vtáhnout obrazně a v některém případě i doslova, tak ho čeká nezapomenutelný večer.

> „Člověk může změnit to, kým je, podle toho, kým být chce, a podle toho, jakou identitu mu druzí přisoudí."
> Marius von Mayenburg

Ošklivec Činoherního klubu je zkrátka chytře uchopená satirická komedie, která dovede diváky k smíchu i k zamyšlení a které navíc nechybí punc originality.

-TreBl-

foto © Pavel Nesvadba, archiv Činoherního klubu

Kde vnímáte zároveň **minulost i současnost**

Při sledování rekonstrukce Zengerovy trafostanice na Klárově jsem se moc těšila na první výstavu v nově vznikajícím místě pro umění – Kunsthalle Praha.

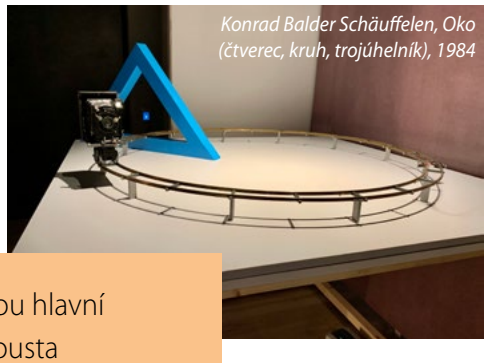

Konrad Balder Schäuffelen, Oko (čtverec, kruh, trojúhelník), 1984

> A nejen neony jsou hlavní hvězdou, ale i spousta interaktivních instalací, například tvoření vlastní graffiti a světelné projekce, ale i opera.

Pro rozvoj metropole byl Klárov zásadní dopravní smyčkou. Jeho název se odvíjí od jména iniciátora výstavby Ústavu slepců Aloise Klara. Přívoz, který nahradila Rudolfova lávka a v roce 1914 most, který nese od roku 1920 název Mánesův. Zmiňovaná trafostanice, která byla pro dopravu nepostradatelná, zrekonstruovaná na uměleckou galerii, je tím nejlepším místem pro uspořádání výstavy o kinetismu.

„Kinetismus: 100 let elektřiny v umění" propojuje historii místa, vyzdvihuje tvorbu opomíjeného umělce Zdeňka Pešánka, který jako první použil ve svém díle neon a od roku 1925 vytvářel světelné projekce pomocí svého spektrofonu. Elektrické podniky ho oslovily ke spolupráci na výzdobě Zengerovy transformační stanice, jejíž průčelí je a bylo orientované směrem k Pražskému hradu. Od začátku bylo zřejmé, že výzdoba nebude konvenční. Pešánkův cyklus „Sto let elektřiny" se stal oslavou elektrické energie. Čtyři plastiky Princip elektromotoru, Princip transformátoru, Ampérovo pravidlo pravé ruky a Růst výroby elektřiny v Praze byly představeny na výstavě v Paříži v roce 1937. Po návratu do Prahy záhadně zmizely a přes všechno úsilí se je nepodařilo dodnes dohledat. Při procházení výstavních prostor jsem narazila na prostor v galerii připomínající pohled do noční a neony osvětlené ulice. A nejen neony jsou hlavní hvězdou, ale i spousta interaktivních instalací, například tvoření vlastní graffiti a světelné projekce, ale i opera. Kinetika, kinematografie a kybernetika. To se musí vidět a zažít a každému, kdo má alespoň trochu vztah k některému z témat, přinese moc hezký zážitek. Ještě prozkoumat Věž, která se hodí k meditaci, zamyšlení či utřídění prožitku z výstavy, a zajít si na kávu do stylové a příjemné kavárničky.

Doufejme, že bude tento druh tvorby propagátorem především umění a užitečnosti přinášející radost. Dostaňte se do doby minulé i současné a zaposlouchejte se do zvuku jedné z instalací, do zvuku, který umí zazpívat pouze elektřina.

Petra Matznerová

foto © autor

Café Na půl cesty
– znovu se naučit žít

Café Na půl cesty je součástí projektu nestátní neziskové organizace Green Doors, která pomáhá lidem s duševním onemocněním na cestě zpět do zaměstnání. Nalézt po psychických strastech ztracenou sebedůvěru a duševní klid je velmi náročné, právě zde je příležitost pro návrat do života a nový začátek. Jak říká moudré učení Tao: Cesta znamená cíl.

Café se nachází uprostřed parku Na Pankráci

Ze stěny na vás shlížejí dobří duchové

foto © autor

Lidem, kteří mají zkušenost s duševním onemocněním, nacházejí se ve stabilizovaném zdravotním stavu a chtějí se připravit na práci, se tu taková pomoc nabízí: *„Práce a rehabilitace v Café Na půl cesty je trénink intenzivním nácvikem pracovních a sociálních dovedností, pracovní zátěž se blíží běžnému zaměstnání. Na směně je přítomný terapeut, který pomáhá se zvládáním pracovních povinností a na konci každé směny hodnotí její průběh,“* tak popisuje náplň své činnosti organizace Green Doors. Je možné pracovat za barem nebo při úklidu. Sám jsem se přesvědčil, že v kavárně panuje příjemná přátelská atmosféra. Café není jen kavárna, pořádají se zde i kulturní akce, například 2. dubna zde zahraje skupina Shades ve stylu brit folku, nebo 27. dubna uslyšíme jazzové pohlazení na duši Projektu B3. Od paní produkční mi přišla zpráva, že kavárna během covidu prošla proměnou interiéru a můžete se těšit i na nové „kresby“ na záchodcích. Po dvouleté pauze letos 30. dubna opět proběhnou tradiční čarodějnice.

> „Pomáháme lidem s duševním onemocněním chytit balanc.“

V květnu Green Doors oslaví čtvrtstoletí své existence! Vzhledem k názvu i jejich bohulibé činnosti bychom jim mohli přát Matoušovo: „Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlučte a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává; kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno.“

Jln

Na Slamníku tancujou, parkety tam hoblujou…

I takové mírně pokleslé verše vás mohou napadnout, když zavítáte do hospody Na Slamníku, kde zrovna ten den duní sálem řízný rock, pivo teče proudem a ženský jsou fajnový. Možná přesně v takovém lokále někde v nebi zpívá Jim Morrison své Roadhouse Blues.

foto © hudební klub Na Slamníku, autor

Na Slamníku, to není pouze hospoda; je to i hudební klub, kde se v přilehlém sále pořádají koncerty. Zahrát si zde může každý. Zrovna v podobném hudebním podhoubí začíná mnoho skupin nebo zpěváků, na které se scházejí jejich věrní fanoušci, známost kapely se pak lavinovitě šíří z Bubenče, kde klub a hospoda sídlí, až nahoru do Dejvic, a jednou mohou muzikanti svou slávou převálcovat i pověstný Pražský výběr. Kdo jednou viděl film o slavném klubu, kolébce punku CBGB, ví, o čem mluvím. Dnes již je hudební vkus trochu jinde, ale chuť si zahrát je pořád. Nakonec „Punk's Not Dead“, vždycky se najde pár cvoků, kteří se nadrtí pár riffů a hrají ostošest! Punkový nářez můžete vidět 13. dubna. Kdo zahraje? Café prdelaté, 4 Lišky, 200 gramů másla a nakonec parta s arcipunkovým názvem Ty zmrde! Vzpomínáte na bigbítové tancovačky? Začátkem měsíce, 2. dubna, se na pódiu předvedou Bubny Praha s klasickým dobře zahraným rockovým repertoárem. Prostě mazec! Právě Mazec se jmenuje i kapela, která tu 9. dubna uvede svou původní rockovou tvorbu. A nakonec se 16. dubna představí P. R.D.I.! Když je ten správný den, tak na Slamníku tančí celý sál!

Jan Lněnička

V podobném hudebním podhoubí začíná mnoho skupin nebo zpěváků, na které se scházejí jejich věrní fanoušci, známost kapely se pak lavinovitě šíří z Bubenče, kde klub a hospoda sídlí, až nahoru do Dejvic, a jednou mohou muzikanti svou slávou převálcovat i pověstný Pražský výběr.

Chůdadlo – veselí kejklíři

Skupina Chůdadlo nabízí vystoupení mnoha žánrů – ohňovou show, kejklířská vystoupení, obří loutky, animaci na chůdách, partnerskou akrobacii, světelnou show, workshopy žonglování. A především pouliční představení s lidským rozměrem a hloubkou.

Chůdadlo vystupuje ve všech krajích České republiky, Prahu nevyjímaje. Jejich show mají kromě technické dovednosti, příběhu, choreografie, kontaktu s divákem a humoru vždycky ještě něco navíc. Ono je to totiž pořád strašně baví! Mezi jejich vystoupení patří např. Drak, Jiří a věž – divadelní představení s obřími loutkami na chůdách. Tři vtipné pětiminutové scénky spojené do jednoho pásma, Fangle – zběsilá smršť akrobatických figur, gagů, grimas, nožů, lahví, vlajek a končetin nebo Ohně Karibiku – působivá tanečně-žonglérská choreografie, žonglování s ohnivými vějíři, točení s ohnivými tyčemi i obřími ohnivými koulemi. Synchronizovaný tanec dvoumetrových hořících lan či žonglování s noži a pochodněmi na vrcholu žebříku, sekání jablek za letu vtáhne do hry každé publikum.

> „Továrníkův výkladový slovník aneb moje Chůdadlo mi rozumí."

„Továrníkův výkladový slovník aneb moje Chůdadlo mi rozumí! Povíme ti o naší vnitroChůdadlí komunikaci, jak s námi továrník mluví o tom, že nesmíš brát věci doslovně. A příliš osobně!" říká principál Chůdadla. Bavit se na jejich představení bude starosta, uklízečka i jejich děti.

-pm-

foto © Chůdadlo

Divadlo **TyJáMi** se představuje

Je to mladý ochotnický divadelní soubor, který vznikl v polovině roku 2016. Mají za sebou několik úspěšně odehraných repríz. Jejich doménou jsou komedie, které můžete zhlédnout v Klubu Klamovka na pražském Smíchově.

Z názvu souboru „TyJáMi" vyplývá, že jde o kolektivní záležitost, jen měkké „i" na konci znamená Mirka. Mirka Janoševská soubor založila a vedla do konce roku 2017. V posledním představení Otylka, které sama režírovala, ztvárnila roli ředitelky Sanatoria Sedmé nebe. Kromě Otylky uvedl soubor komedii Habaďůra a Na nesprávné adrese. Letos v dubnu se můžeme těšit na výběr drobných divadelních her v představení „Minikomedie" od „největšího humoristy na světě", jak H. P. Camiho nazval Charlie Chaplin.

S vtipnou nadsázkou o sobě členové souboru říkají: „To se takhle sešlo pár bláznů, aby si na chvíli zařádili na jevišti. A dnes je z toho soubor, který už několikátým rokem rozesmává ty, kteří se smát umějí a hlavně chtějí. Smích je lék a léčí vás stejně jako nás. Proto je váš smích naše největší potěšení."

> A dnes je z toho soubor, který už několikátým rokem rozesmává ty, kteří se smát umějí a hlavně chtějí.

Na přeskáčku sdělují své pocity: Divadlo jsem vždycky milovala. Jako malý jsem si myslel, že jsem stydlín, a vždycky jsem si tajně přál mít stejnou kuráž jako herci. Ráda jdu novým výzvám naproti. Řekl jsem, že pokud nebude vadit, že pracuju na směny a nemůžu být na každé zkoušce, že to klidně zkusím. Ráda hraju divadlo se skvělou partou lidí. Hledal jsem, co se životem. Divadlo a tanec byly odjakživa mojí vášní. Mám rád kolegy z divadla. Trénuji nové techniky. Brala jsem to jako příležitost potkat se s novými lidmi na společném zájmu. Nejlépe se mi hrají debilky, slepice, mrchy a hysterky. Když jsem se vrátila do Prahy, tak mi divadlo začalo chybět. Chtěl jsem vyzkoušet, jaké to je, být v jiné kůži.

Petra Matznerová

foto © TyJáMi

Zapomenutá **Cibulka**

V Praze je spousta míst, kam najisto míří naše kroky. Ovšem je tu i spousta těch, jež jsou zajímavá, mají svou historii a jsou opomíjená. Mezi ně patří usedlost Cibulka v pražských Košířích.

Usedlost Cibulka

Bývalá usedlost se skládá z malého empírového zámku z 19. století se stájemi a přilehlého lesoparku s různými architektonickými prvky: Čínským pavilonem, vyhlídkovou věží se 76 schody s výhledem na celý areál motolské nemocnice a poustevnou. Cibulka má velmi bohatou historii, která sahá až do 14. století. Jedním z významných majitelů byl kníže a biskup Leopold Thun-Hohenstein, který v roce 1817 Cibulku koupil a provedl radikální přestavbu celého areálu. Po jeho smrti však Cibulka vyhořela, postupně začala chátrat a upadla do bezvýznamnosti. Název Cibulka se přenesl na celý lesopark Cibulka i na blízkou kolonii rodinných domků na jižním košířském svahu, jihovýchodně od usedlosti Cibulka, kolem serpentiny ulice V Cibulkách.

Pohled na park v okolí usedlosti a Čínský altánek

Martina Jurová

foto © Wikimedia Commons, autor: Honza Groh, Eliška Čejková

Tajemná **staroměstská věž**

Staroměstská mostecká věž je považována za jednu z nejpůsobivějších gotických staveb u nás. Nechal ji vybudovat podle návrhu Petra Parléře císař Karel IV. v polovině 14. století.

Nejvýznamnější část sochařské výzdoby

Věž sloužila nejenom jak obrana Karlova mostu, ale jde vlastně i o reprezentativní vítězný oblouk. Při pohledu z Křižovnického náměstí rozpoznáme čtyři úrovně věže. Vychází to z prastaré představy, že svět se skládá ze čtyř živlů – tedy země, vzduchu, ohně a vody. Základní kámen byl položen r. 1357. Kromě hlavních projektantů a sochařů se na práci vystřídalo kolem sta kameníků. Zajímavostí je, že v roce 1621 bylo v horní části věže, směrem k mostu, vystaveno pro výstrahu 12 hlav některých z 21 na Staroměstském náměstí popravených českých pánů; hlavy zde visely přes 10 let, sejmuty byly tajně a dodnes není známo místo jejich uložení. Velkou záhadou je, že na věž by mělo vést 138 schodů, ale každý jich napočítá jinak. Že by nějaká tajemná síla? Bude možná lepší, když věž navštívíte a schody si spočítáte sami.

-mj-

Staroměstská mostecká věž

foto © Wikimedia Commons, autor Øyvind Holmstad

Nový hrádek u Kunratic

Jihovýchodně od centra Prahy se nachází velká zelená plocha Michelského a Kunratického lesa. Kunratický potok obtéká ze tří stran výraznou dlouhou ostrožnu, na níž ve výšce téměř 300 m nad mořem stojí zřícenina hradu Nový hrádek.

Nový hrádek, vstup do suterénu paláce

Z německých názvů Nového hrádku (též hradu) Wenzelsburg či Wenzelstein, tedy Václavův hrad nebo Václavův týn, lze vytušit původ hradu u Lucemburků. Stavbu hradu nařídil totiž král Václav IV. v roce 1411 a již k roku 1412 jsou doložené záznamy o jeho pobytu zde. Hrad chtěl pojmenovat jako jeho otec po sobě, tedy otcův Karlštejn, jeho Venclštejn. Jméno se ale neujalo, lidé hrad nazývali jednoduše Nový hrad. Sám Václav IV. zde 16. srpna 1419 ve věku 58 let skonal. Během husitských válek byl hrad o dva roky později dobyt a zničen. Žádný z panovníků v dalších staletích hrad neobnovil. Na konci 19. století byl dokonce srovnán se zemí do úrovně sklepů, aby údajně nelákal výletníky z Prahy. Původní hrad tvořily dva paláce a hranolová věž se dvěma vstupními bránami. Hradba s příkopem oddělovala hrad od neopevněného předhradí. Východní přístup k hradu byl z oblasti dnešního Chodova. Zřícenina je od roku 1965 kulturní památkou.

Nový hrádek, zřícenina hradu

Pavel Edvard Vančura

foto © Wikimedia Commons.cz

Kam s Vojtěchem Kašparem za **památkami** donedávna **ukrytými v zemi**

Raně středověké pohřebiště v Lahovicích

Náhrdelník ze skleněných a jantarových korálků. Foto M. Frouz, © Muzeum hlavního města Prahy

Na poli mezi Radotínem, Lahovicemi a Lahovičkami, na jižním okraji Prahy, se 26. září 2016 sešla početná a pestrá skupina lidí, aby z iniciativy radotínské Letopisecké komise odhalila informační tabuli a především pamětní kámen z červeného sliveneckého mramoru z lomu Špička u Zadní Kopaniny. Památník stojící při polní cestě vedoucí od střední části radotínského přístavu k chuchelskému závodišti nám připomíná jednu z nejvýznamnějších archeologických památek spojených s počátky našeho státu.

K nálezu nejrozsáhlejšího raně středověkého pohřebiště v Čechách došlo prakticky náhodou v roce 1954 při výstavbě silnice vedoucí do Radotína na písečném přesypu zvaném Suchý nebo Holý vrch, který se asi o dva metry zvedal nad okolní rovinatý terén záplavového území kolem soutoku obou řek, který je vzdálen necelých 400 metrů východním směrem. Následoval archeologický výzkum vedený Bohumilem Soudským a mezi lety 1955 až 1960 především Zdeňkou Krumphanzlovou, která této mimořádné lokalitě zasvětila prakticky celý život. Celkové monografické shrnutí výzkumu tohoto pohřebiště, které v roce 2013 vydalo Muzeum hlavního města Prahy pod jejím jménem, se však spoluautorka této publikace bohužel nedožila (zemřela v roce 2002).

Výzkum prozkoumal prakticky celou nekropoli o délce 135 metrů a šířce 13 až 25 metrů, přičemž

Část plochy lahovického pohřebiště na fotografii z roku 1957. Převzato z monografie Zdeňky Krumphanzlové a kolektivu: Raně středověké pohřebiště v Praze-Lahovicích. Praha 2013

Pohled na plochu výzkumu z roku 1959. Převzato z monografie Zdeňky Krumphanzlové a kolektivu: Raně středověké pohřebiště v Praze-Lahovicích. Praha 2013

Význam této lokality spočívá především v nálezu uceleného vzorku tehdejší populace a možnosti studia způsobu a kvality jejího života.

Umístění řadového pohřebiště v Lahovicích v krajině. 1 – plocha pohřebiště; 2 – jižní část pohřebiště v prostoru dnešního radotínského přístavu. Mapový podklad Český úřad zeměměřický a katastrální

Typickým raně středověkým šperkem byla stříbrem plátovaná záušnice. Foto M. Frouz, © Muzeum hlavního města Prahy

Keramická láhev z lahovického hrobu č. 214. Foto M. Frouz, © Muzeum hlavního města Prahy

Korálek s klikatkami a květinovými motivy. Foto M. Frouz, © Muzeum hlavního města Prahy

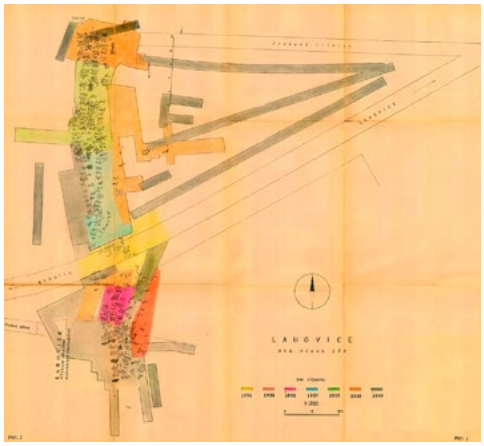

Celkový plán hrobů na historickém plánu lahovického pohřebiště z doby výzkumu. Převzato z monografie Zdeňky Krumphanzlové a kolektivu: Raně středověké pohřebiště v Praze-Lahovicích. Praha 2013

Památník lahovického pohřebiště v den jeho odhalení 27. září 2016. Foto M. Šmolíková, Muzeum hlavního města Prahy

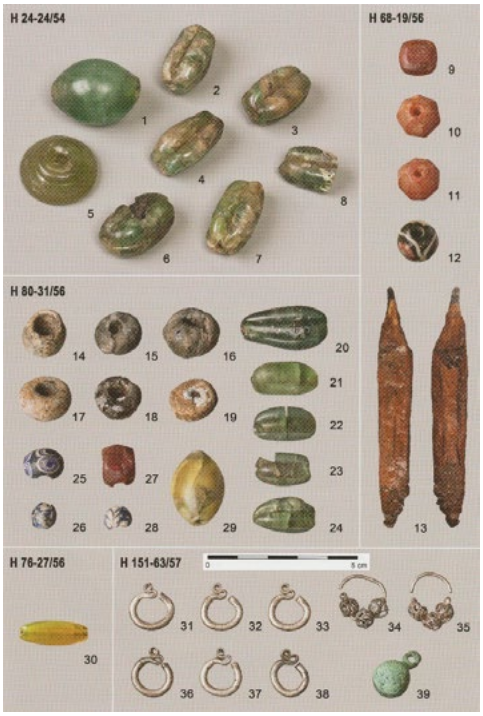

Korálky, šperky, záušnice, náušnice a železný nůž z výzkumu lahovického pohřebiště. Převzato z monografie Zdeňky Krumphanzlové a kolektivu: Raně středověké pohřebiště v Praze-Lahovicích. Praha 2013

celkem bylo odkryto na 450 hrobů. Pohřebiště bylo členěno kamennými řadami a hrobové jámy (někdy s kamenným obložením či překrytím) se řadily do nepravidelných severojižních řad, často i ve více vrstvách nad sebou. Nebožtíci byli do hrobových jam ukládáni jednotlivě v natažené poloze na zádech s hlavou k západu, ojediněle se objevují i vícečetné pohřby v jedné jámě. Ojediněle se objevují pohřební praktiky spojované s protivampyrickými představami, které měly zamezit návratu nebožtíka zpět mezi živé. Mezi takové patří například pohřeb na břiše, svázání rukou nebo zatížení těla kameny.

Význam této lokality spočívá především v nálezu uceleného vzorku tehdejší populace a možnosti studia způsobu a kvality jejího života. Ten dokládají poměrně bohaté archeologické nálezy uložené v Muzeu hlavního města Prahy. Hroby obsahovaly pozůstatky stop dřeva z rakví či desek k uložení mrtvého a různé milodary, keramické nádoby i dřevěná okovaná vědra, železné nože, ocílky k rozdělávání ohně, přezky a kování opasků, přesleny, ale také hroty šípů, nákončí, pochvy meče a kování štítu. Početné byly rovněž sady bronzových i stříbrných záušnic a náušnic a také skleněné, jantarové i stříbrné korálky. K výjimečným předmětům patří bronzová závěsná schránka – kaptorga se zbytky textilu, náramek spletený z drátu a nezdobený gombík.

A kdo byl pohřbíván na tomto našem největším vesnickém raně středověkém pohřebišti? Nejspíše obyvatelé nedaleké osady Lahovice, kteří se dle jejího názvu („Laho" – mělký koš či mísa z dužiny proutí) živili především košíkářstvím, rybolovem a zemědělstvím. Jejich povinností byla rovněž vojenská služba a ostraha blízkého brodu na přístupu do pražské kotliny. Na pohřebišti se pohřbívalo přibližně v rozpětí od poloviny 9. do poloviny 11. století, a tak zdejší nebožtíci pamatují mnoho významných událostí či panovníků na našem trůně. Ti nejstarší mohli slyšet o pokřtění prvních 14 českých knížat v Řezně v roce 845 či pamatovat prvního známého českého knížete Bořivoje. Mladší potom pád Velkomoravské říše (906), smrt Sv. Ludmily (921) či sv. Václava (935). Nejmladší potom vzpomínali na vyvraždění Slavníkovců (995) či smrt sv. Vojtěcha (997) a na vlastní oči sledovali zrod přemyslovského státu spojený s centralizací politické moci a postupným prosazováním křesťanských podnětů a vlivů do původních pevných pověrečných přestav venkovského obyvatelstva na okraji pražské sídelní aglomerace.

Lokalita je dnes volně přístupná a nachází se při cestě vedoucí od radotínského přístavu k chuchelskému závodišti. Poblíž se nachází autobusová zastávka Přístav Radotín (autobusy 246 a 247) a není to daleko ani ze zastávky Lahovičky (prakticky všechny autobusy ze Smíchovského nádraží). Z ní budete pokračovat směrem z města Strakonickou ulicí a dále doprava ulicí Výpadovou směr Radotín až ke křižovatce s polní cestou, při níž stojí připomínka tohoto významného místa našich dějin.

Mgr. Vojtěch Kašpar, Archaia Praha, z.ú.

Helsinky, město stvořené z vody

Jednu z nejmladších evropských metropolí formoval odjakživa jeden z nejstarších přírodních živlů. Nenápadné Helsinky, vzešlé z peřejí řeky Vantaanjoki, se postupně proměnily coby ošklivé káčátko v krásnou labuť, v největší finské město a přístav v Baltském moři. Avšak k návštěvě tohoto pokladně plynoucího místa, často nazývaného Dcera Baltu, nahrávají i další okolnosti.

Hlavní dominantou finské metropole je Evangelická katedrála

Vše na jednom místě

Milovníci historie i dychtiví turisté by měli započnout svou výpravu po Helsinkách na jeho předměstí. Zde se nachází námořní obranná pevnost **Suomenlinna**, jež se rozkládá na 8 ostrovech. Tento areál, který je zapsaný na Seznamu kulturního dědictví UNESCO, nabízí vedle bunkrů či kasáren také několik muzeí (např. Vojenské museum, jehož součástí je i ponorka Vessiko či Muzeum hraček Suomenlinna), malebných pláží i kaváren.

https://www.suomenlinna.fi

Pevnost Suomenlinna má za sebou velmi pestrou historii

Chrám, který nehází stín

Díky své výšce bývají sakrální stavby snadno identifikovatelné a lze se podle nich také lehce orientovat v prostoru. Avšak **Temppeliaukion kirkko** by se podle tohoto kritéria hledal marně. Kostel se totiž ukrývá v žulové skále a svou vnějškovou nenápadností připomíná spíše vojenské opevnění. Uvnitř se však návštěvníkům otevírá pozoruhodný svět, ve kterém to neustále žije. Vedle bohoslužeb, svateb či křtů se zde koná velké množství koncertů klasické i moderní hudby a čas se zde najde i na běžné prohlídky.

https://www.temppeliaukionkirkko.fi/

Mumínek do každé rodiny

Severští skřítkové si podmanili nejen samotné Finy, ale svou roztomilostí si dokázali získat také nejednoho fanouška po celém světě. Málokdo už však ví, že jejich autorka Tove Jansson tvořila také komiksy, psala scénáře či malovala obrazy. S její osobností se proto mohou návštěvníci blíže seznámit v muzeu **HAM** (**Helsinki Art Museum**), kde je k vidění její tvorba i osobní fotografie.

https://www.hamhelsinki.fi

Tove Jansson se svými knižními hrdiny

Helsinky prochází žaludkem

Finskou metropolí se návštěvník může nejen kochat, ale lze se jí také projíst. Centrální náměstí **Kauppatori**, jež se line podél Baltského moře, nabízí celoročně venkovní trhy, které překypují lokálními potravinami, pokrmy a třeba i řemeslnými výrobky. Další jedlou zastávkou pak bývá stará tržnice (**Vanha Kauppahalli**), jejíž historie sahá až do roku 1889 a nachází se zde také mnoho kaváren.

https://vanhakauppahalli.fi

Ruské kolo se speciální saunovací gondolou

Saunování ve výšinách

Finy můžeme bez debat považovat za mistry v saunování. Není tedy divu, že se jim klasické horkovzdušné potní lázně leckdy jeví jako poměrně fádní záležitost. A protože se v kreativitě meze nekladou, tak vznikla saunová kabina, která je součástí ruského kola (**SkyWheel Helsinki**). V jeden moment si tak lovci zážitků mohou vychutnat panoráma Helsinek s autentickou finskou činností.

http://skywheel.fi

Helsinki

foto © Wikimedia Commons

knižní tipy

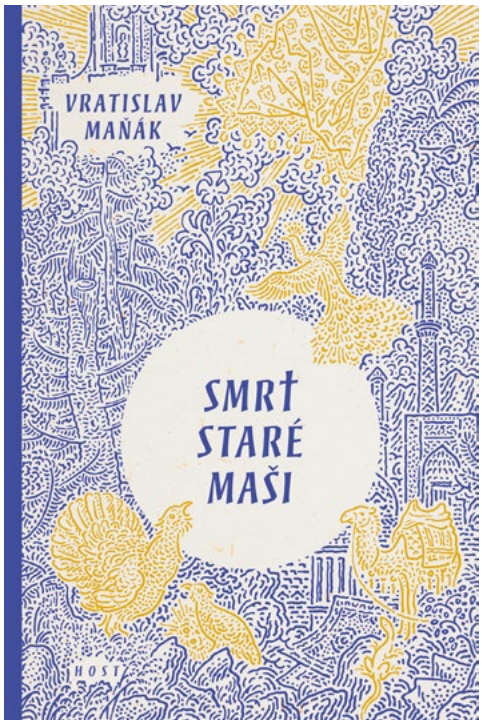

Vratislav Maňák

Smrt staré Maši

Bylo, nebylo. Panna Maria zemřela ve Varšavě, pytláci párali tetřevům břicha, ze lvích tlap šily se maškarní holiny, v Persii zavřeli brány karavanám, úplněk půjčoval zajícům na kožích a nad Prahou kokrhal kouzelník Žito. Smrt staré Maši, sbírka šesti alegorických povídek, je pokusem vyprávět o současnosti tak, jako by se už dávno stala a zbyla z ní jenom torza mýtů – nebo přesně naopak, je to pokus hledat v současnosti to, co z mýtů ještě zbývá.

„Smrt staré Maši je nakonec experiment, žánrová hra a pokus vyprávět o současnosti tak, jako by se už dávno stala a zbyla z ní jenom torza mýtů – nebo přesně naopak, je to pokus hledat torza mýtů v současnosti. Na každý pád romantické gesto.

Zkouším abstrahovat to nejobecnější – strach z cizího, odmítání odlišnosti, imperiální perspektivu, se kterou nahlížíme země třetího světa, a tak dál – a vyprávět o těchto jevech jako o tématech z jiného světa, tak trochu je zcizit, ale současně je přesadit do kulis lidové literatury, které mohou budit dojem důvěrné známosti, protože ať už máme jakoukoli zkušenost, báchorky a pověsti jsme četli všichni."

Vratislav Maňák (nar. 1988) je autorem povídkové sbírky Šaty z igelitu (2011), za niž získal Cenu Jiřího Ortena. Pohádka Muž z hodin (2014) mu vynesla nominaci na Magnesii Literu za knihu pro děti. V roce 2016 vydal román Rubikova kostka. Pracuje jako novinář a přednáší na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy.

cena: 329 Kč

www.host.cz

Petr Miroslav

Praha-Smíchov – Plzeň – Furth im Wald

150 let železniční trati v historických fotografiích a dokumentech

Publikace ke kulatému výročí zahájení provozu na trati Praha – Brod nad Lesy / Furth im Wald. Především fotografická kniha přináší reprezentativní záběry z dávné i novější historie nádražních budov, železničářů, vlaků a lokomotiv, jízdenek a dokumentů, zkrátka všeho, co s provozem jedné z nejdůležitějších železničních tratí souviselo.

cena: 149 Kč

www.starymost.cz

Felix Weiß

Květiny – rozpoznejte snadno 100 druhů

U kraje cesty vás upoutá zajímavá květina – jak se jen jmenuje? S tímto bohatě ilustrovaným průvodcem to zjistíte úplně jednoduše: nejprve se zorientujete podle barvy květu, pak spočítáte okvětní lístky a výběr se zúží pouze na několik druhů. Všechny důležité znaky jsou jednoznačně popsané a návodné jsou také detailní ilustrace. Portréty jednotlivých druhů doplňují pozoruhodná fakta a zajímavosti. Čím více se o květinách dozvíte, tím více vás budou fascinovat.

cena: 298 Kč

www.knihykazda.cz

Tomáš Smetana

Zatoulaní psi

Konceptuální pohádka výjimečného výtvarníka Tomáše Smetany, která nás nutí přemýšlet a představovat si, o čem si asi tak ti psi povídají a kam se to vlastně zatoulali… Kniha Zatoulaní psi vznikla k výstavě malíře Tomáše Smetany v roce 2003. Výjimečný výtvarník Smetana vytvářel tuto konceptuální pohádku krátce po narození dcerky Antonie v počtu několika kusů. V tomto vydání na původní Smetanovy obrazy a jejich komentáře reagují v nových verších všestranný umělec Petr Nikl a básník Michal Šanda.

cena: 428 Kč

www.meander.cz

Renata Raduševa Herber

Kouzelný rendlíček našich babiček – Z pokladnice našich předků

Kdysi se lidé řídili v nejedné činnosti postavením Slunce a Měsíce a dobře věděli, kdy nastolit půst a kdy hodovat. Dnes v době počítačů a internetu nepravidelně jíme, přejídáme se, jsme závislí na sladkostech. Vraťme se ke zkušenostem předků. Podle biorytmů života během roku a dne a potřeby živin v těle si sestavíme jídelníček a připravíme si osmitýdenní očistnou kúru s chutnými recepty, zařadíme jednodenní půst a každodenní stravou jako lékem se postavíme civilizačním nemocem.

cena: 329 Kč

www.luxor.cz

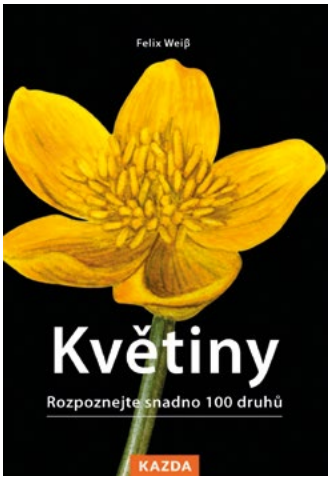

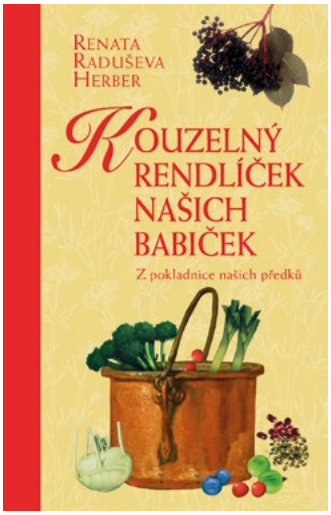

Připravila Alice Braborcová (braborcova@kampoceskucz)

Přehled kulturních pořadů v Praze **duben 1955**

Milí čtenáři,

již v dubnu 1955 se začalo s přípravami na oslavu 10. výročí osvobození Československa sovětskou armádou. Stát zapojil snad všechny možné složky, počínaje ministerstvy a konče různými výbory čehokoliv. Veselo muselo být a občané byli nuceni se zapojit. Kdo nešel s nimi, šel proti nim. Kdo tenkrát mohl tušit událostí příštích…

Alice Braborcová

PRAHA VSTŘÍC CELOSTÁTNÍMU FESTIVALU LIDOVÉ UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI A I. CELOSTÁTNÍ SPARTAKIÁDĚ

Celostátní soutěž Lidové umělecké tvořivosti pro rok 1954–1955, vyhlášená 1. září 1954 ministerstvem kultury, ministerstvem národní obrany, ministerstvem vnitra, ministerstvem pracovních sil, ministerstvem školství společně s Ústřední radou odborů, Ústředním výborem Československého svazu mládeže a Ústředním domem Lidové tvořivosti nastupuje do krajského kola. Tisíce pražských lidových umělců během dubna vystoupí v 80 večerech krajského kola soutěže. Ukáží svoje umění ve zpěvu, hudbě, tanci, recitaci. Herectví, loutkářství i artistické tvorbě. Na výstavě výtvarných prací v hale Městské lidové knihovny uvedou svá nejlepší díla pražští lidoví výtvarníci.

Soutěžní vystoupení pražských lidových umělců v krajském kole je jejich přípravou na květnové oslavy **10. výročí osvobození naší republiky sovětskou armádou a na I. celostátní spartakiádu**, kdy se pražské taneční soubory účastní veselice krojovaných skupin a kdy pěvecké soubory vystoupí v mohutných společných pěveckých představeních. Mimo to připravují se na večerní estrády v pražských zahradách, sadech, sálech i na pódiích veřejných prostranství, před ubytovnami návštěvníků I. celostátní spartakiády. Vystoupení souborů Lidové umělecké tvořivosti těší se mimořádné oblibě pražského občanstva, a věříme proto, že celá Praha bude s velikým zájmem sledovat průběh krajského kola a zúčastní se jeho soutěžních vystoupení. Vždyť to bude dosud největší přehlídka nejlepších pražských souborů a lidových umělců, z nich vítězové budou representovat hlavní město republiky na celostátním festivalu v Praze, Bratislavě a Hronově.

I. celostátní spartakiáda v roce 1955

CO SE HRÁLO V DIVADLECH

Kníže Igor – A. Borodin | Národní divadlo

Vzdorokrál – A. Jing | Tylovo divadlo /dnes Stavovské divadlo/

Vlajky na věžích – A. S. Makarenko | Ústřední divadlo Čs. armády /dnes Vinohradské divadlo/

Zapadlí vlastenci – K. V. Rais | Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého /dnes Švandovo divadlo/

Mlynářka z Granady – J. Kalaš | Městské divadlo Na Fidlovačce /dnes Divadlo Na Fidlovačce/

FILMOVÉ PREMIÉRY V DUBNU

Carola Lamberti – vzrušující německý film z cirkusového prostředí. Režie: H. Müller, v hlavní roli Henny Partenová.

Syn přístavu – švédské filmové drama ze života rybářů. Režie: R. Husdberg, kamera: H. Bladh a C. Jonsson, hrají: P. Oscarsson, D. Lindová, J. Elfström, I. Thulinová, W. Sjöberg a jiní – a klasická groteska Ch. Chaplina **Chaplin ve filmovém atelieru**.

Tajemství horského jezera – barevný film o dobrodružné výpravě za podzemním pramenem. Režie: A. Rou, hrají: G. Gabrielian, J. Arutjujanová, V. Danielian, K. Sarojanová aj.

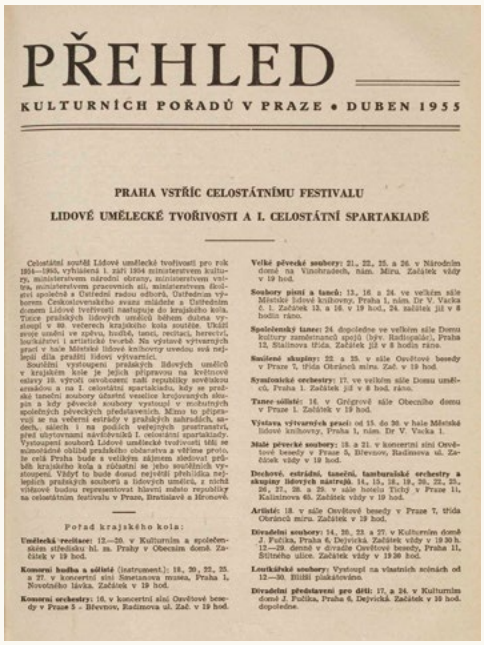

PŘEHLED

KULTURNÍCH POŘADŮ V PRAZE • DUBEN 1955

PRAHA VSTŘÍC CELOSTÁTNÍMU FESTIVALU

LIDOVÉ UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI A I. CELOSTÁTNÍ SPARTAKIÁDĚ

Mezi dvěma ženami – dramatický příběh jednoho manželství. Režie: I. Pyrjev, hrají: M. Ladyninová, S. Romodanov, M. Grebešková aj.

Ve světě včel – sovětský populárně-vědecký film o kolchozních včelínech. Režie: J. Zadorožnyj.

Koncert v přírodě – národní písně a balety v provedení nejlepších ázerbájdžánských umělců. Scénář: G. Seidbejli, kamera: A. Atakšija.

Vnuci trubačovi – osudy tří generací rodiny Doronbatu. Režie: D. Negreanu, hrají: A. Codarcea, C. Constancinescová, N. Pâunescu aj.

Na stříbrném zrcadle – sportovní a hudební film J. Pleskota. Hrají: J. Kramperová, V. Motyčková, J. Steinmarová, E. Bobek aj.

Dva mrazíci – loutkový film J. Trnky, laureáta st. ceny. Kamera: L. Hájek.

Kraj divokých vod – barevný maďarský film o ptactvu a zvěři na Bílém jezeře u Segedu. Režie: Dr. I. Homoki Nagy.

Puňťa a čtyřlístek – ztratil se pes a co z toho bylo. Režie: Jiří Weiss, laureát st. ceny, hrají: A. Košnar, M. Koukal, V. Postránecký, V. Srbková, J. Bek, J. Smejkalová, Z. Dítě, N. Gollová, R. Deyl ml., R. Lukavský aj.

KONCERTY

Večer houslových sonát. Angličtí umělci **Alan Loveday** – housle, **Leonard Cassini** – klavír. Mozart – Sonáta H dur, Prokofjev – Sonáta č. 2, Beethoven – Jarní, Ireland – Sonáta a moll | Dům umělců /dnes Rudolfinum/

Slavnostní vystoupení k 10. výročí osvobození Sovětskou armádou. Umělecký vojenský soubor Praha | Tylovo divadlo /dnes Stavovské divadlo/

foto © Wikimedia Commons

Ostravský komorní orchestr, dirigent R. Vašata, sólistka opery ND L. Dvořáková. Zpěvy staré Francie, staré italské árie, Giordano – Carro mio ben, Mozart – B dur symfonie, Couperin, Rameau, Rossini | Dům umělců /dnes Rudolfinum/

VÝSTAVY

Československé hudební nástroje | Valdštejnský palác, Valdštejnské nám., Malá Strana

Oravská přehrada v obrazech akad. malíře Ed. Světlíka – výstava představuje malířskou žeň z budování velikého díla, jak je ve svých obrazech realisticky a pravdivě zachytil známý moravský umělec | Výstavní síň Českého fondu výtvarných umění, Rubešova galerie, Národní tř.

Výstava Felixe Jeneweina | Karáskova galerie, Tyršův dům, Malá Strana

Felix Jenewein, Pohřeb sebevraha, 1901

Posmrtná výstava sochaře M. Kodeta | Výstavní síň Českého fondu výtvarných umění, býv. Vilímkova galerie, Národní tř.

BESEDY, PŘEDNÁŠKY

Jak vzniká člověk filmový. Třídílný cyklus besed o jeho zrození, výchově a zařazení, prvních krůčcích v životě, na FAMU, v praxi, Barrandově a ve filmu vůbec. Hovoří doc. FAMU režisér Václav Wassermann, rozmanitým slovem uvádí Alena Karešová. **III. Jak filmař tvoří, filmuje a píše.** Krátké filmy | kino Olympic, Spálená ul.

Karel Čapek stále živý. Pásmo z díla sestavil F. Lamač, účinkují přední členové rozhlasu a Městských divadel pražských L. Stambolieva, J, Šrámek, B. Švarc, R. Pellar | Městská lidová knihovna

Objev románské basiliky v Teplicích. Středověká tvrz. Dr. A. Hejna, Dr. K. Reichterová | Československá akademie věd, Archeologický ústav a Společnost čs. prehistoriků

HUDBA A ZÁBAVA

Nový taneční orchestr Jaroslava Devery se zpěvákem Zdeňkem Kratochvílem – ve znovuzřízené jasné a radostné kavárně **Pražského lidového varieté**. Kavárna slouží jako oblíbené středisko všem milovníkům hudby a tance. Přijďte i vy, budeme se snažit o vaši spokojenost.

Všem příznivcům cikánské temperamentní hudby oznamujeme, že od 1. dubna t. r. hraje opět populární **slovenský cimbálový soubor Jožky Lakatoše** a jeho sólistů ve slovenské vinárně Bystrica na Národní tř. Obdržíte kvalitní a chutná slovenská i česká jídla a vína.

V Bystrickém sklípku hraje k tanci a poslechu velmi oblíbený pražský zpěvák – váš známý z mnoha estrád – **Dr. Arnošt Kafka se souborem Slávy Nováka.** I toto středisko vám poslouží teplými jídly a dobrou zábavou.

Barrandovské terasy otevřeny od 9. dubna t. r. Nejkrásnější a největší vyhlídková restaurace se vzornou službou a překrásným okolím vás zve k jarní návštěvě. Účinkuje **taneční orchestr F. A. Winklera**, který vám zahraje ty nejhezčí melodie. Taktéž jediný pražský letní bar **Trilobit** je vám k disposici.

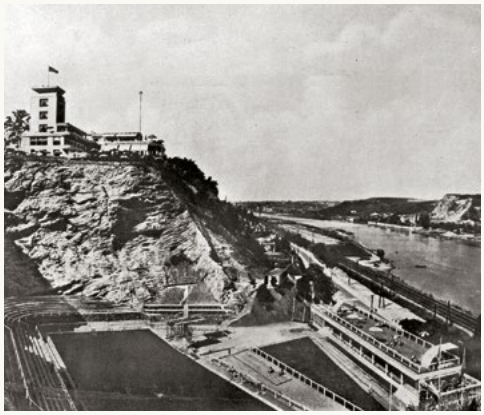

Barrandovské terasy s bazénem, 1932

V Mánesu strávíte nejkrásnější večery. Vzorná obsluha a výborná kuchyně je zárukou vaší spokojenosti. Nezapomeňte navštívit tento závod s překrásnou polohou na břehu Vltavy a výhledem na panoráma Hradčan. Od 9. dubna otevřeny letní květinové terasy. K tanci a poslechu hraje **Ladislav Bezubka**, stálý host československého rozhlasu se svými sólisty. Zpívá **Richard Adam** a **Olga Šettnerová.**

Vydal Městský dům osvěty ÚNV hl. m. Prahy. Redakce a administrace v Praze 1, U Obecního domu 2. Vytiskly Středočeské tiskárny, závod 04. Cena 2 Kčs. Předplatné na rok 1955 Kčs 24,-.

ohlédnutí

Velká **vypravěčka**

Česká spisovatelka, novinářka, redaktorka a překladatelka Ludmila Vaňková se zapsala do naší literatury zejména romány s historickou tematikou. Narodila se 9. května 1927 v Praze do rodiny ředitele Národní banky Václava Vaňka, který byl v roce 1942 popraven gestapem.

Ludmila Vaňková, 2009

foto © Wikimedia Commons

Studia psychologie a sociologie na Univerzitě Karlově nedokončila, roku 1948 byla vyloučena z politických důvodů, školu dostudovala až v letech 1968–1971. Byla zaměstnána jako sekretářka a redaktorka v různých vydavatelstvích, publikovala v časopisech, překládala. V 70. letech pracovala z nutnosti jako výhybkářka v železniční stanici Karlštejn, na tuto práci vzpomíná v románu Domeček na Vesuvu. Její velkou láskou bylo i divadlo, čtyřicet let hrála v ochotnickém souboru. Literární prvotinou Ludmily Vaňkové se stala divadelní hra Princezna a šašek, která vyšla roku 1962 jako scénář pro potřebu divadel. Jako spisovatelka vydala více než třicet románů, především historických ság z doby Přemyslovců a Lucemburků, a také několik románů z oblasti science fiction. Ve svých knihách se snažila respektovat historická fakta, která ale doprovází poutavé vylíčení osudů jednotlivých hrdinů. Mezi nejznámější romány patří Král železný, král zlatý, První muž království, Žebrák se stříbrnou holí, Roky před úsvitem, Léč pana z Rožmberka nebo Pán stříbrné růže. Jednotlivé knihy jsou řazeny do tzv. Královských řad, trilogií, tetralogií a ság. Byla nadšenou cestovatelkou, v roce 1994 podnikla s přítelkyní cestu kolem světa. Žila v Řevnicích u Prahy, kde působila i jako členka městského zastupitelstva. Byla vdaná za výtvarníka Josefa Paukerta, se kterým měla dceru a syna. Ludmila Vaňková zemřela 3. února 2022 ve vysokém věku 94 let.

Alice Braborcová

Těžký život Jaromíra (1010 let)

„Několikanásobného“ knížete stihl krutý osud. Starší bratr Boleslav III. ho nechal vykastrovat a další bratr Oldřich oslepit.

Kníže Jaromír byl sesazen bratrem Oldřichem I. v dubnu 1012

Boleslav III. se bál o knížecí stolec, protože sám dědice neměl. Donutil Jaromíra roku 1001 k útěku k bavorskému vévodovi Jindřichovi II. Ten pomohl Jaromíra na chvíli dosadit na český stolec, ale Boleslav to nestrpěl. Na podzim 1004 se Jaromír ujímá vlády opět za podpory Jindřicha II. a dostává Čechy v léno. Na jaře 1012 na scénu vstupuje mladší bratr Oldřich, který bratra vypudí do Polska a nakonec do Utrechtu, kde je dalších 21 let vězněn. Na podzim 1033 je Jaromír potřetí a na krátkou dobu ustanoven českým knížetem.

-babok-

foto © Wikimedia Commons

Kompaktátní desky (585 let)

Když husitské svazy vedené Prokopem Holým rozdrtily čtvrtou křížovou výpravu u Domažlic, církev zpozorněla. Porážka odradila mocné západního světa i církevní hodnostáře zlomit kacířské Čechy silou.

České poselstvo na basilejském koncilu, Věnceslav Černý, před rokem 1935

Basilejská kompaktáta byla ujednáním basilejského koncilu a husitských Čech a Moravy (1433–1435). Upravovala vztahy mezi husity a římskou církví a vyhlášena byla 5. 7. 1436 v Jihlavě. Nejdůležitějším bodem bylo přiznání nároku na přijímání z kalicha pro všechny. Zápis o smíru byl osazen v kapli Božího těla na Dobytčím trhu v Praze 12. dubna 1437, dnes Karlově náměstí.

-lgs-

foto © Wikimedia Commons

Zbraslavský klášter (730 let)

Pověst o Zbraslavi zmiňuje syna Bivoje a Kazi, jistého Zbraslava, který měl na dnešní Zbraslavi dvůr, jenž odkázal benediktinům. První písemná zmínka je z roku 1115, kdy Vladislav I. daroval Zbraslav kladrubskému klášteru.

Zbraslavský chrám, plán nalezený v makovici věže kostela v Horních Mokropsích

Přemysl Otakar II. tu nechal roku 1268 vystavět lovecký dvůr s věžemi a velmi pevnými zdmi. Po bitvě na Moravském poli (1278) jej zdědil syn Václav II. a „ke cti Boha a jeho matky Marie, blahoslavené Panny“, se tu rozhodl (1291) vystavět klášter. Konvent 12 mnichů v čele s budoucím opatem Konrádem přišel na Zbraslav ze Sedlce 20. dubna 1292. První zakládací listina pochází z 10. 8. 1292. Stavba byla započata téhož roku, ale základní kámen byl položen až 3. 6. 1297, den po Václavově korunovaci.

Alois Rula

foto © Wikimedia Commons

Prozíravý feudál (580 let)

Významný dědic jindřichohradeckého panství, čelní šlechtic království Jindřich IV. z Hradce, syn Jana IV. z Hradce a Kateřiny ze Šternberka, se narodil 13. dubna 1442. Když roku 1453 zemřel Oldřich V. z Hradce a rok předtím Jan Telecký z Hradce, zdědili majetky pánů z Hradce bratři Jindřich a Heřman.

Jindřich IV. z Hradce, freska z kaple jindřichohradeckého zámku

Poručníkem nezletilých bratrů byl nejprve Arnošt z Leskovce a po jeho smrti strýc Zdeněk ze Šternberka, dbalý více prospěchu svého než sirotků. Po smrti bratra a dosažení zletilosti se správy rodového majetku ujal Jindřich. Stal se zakládajícím členem zelenohorské jednoty proti králi Jiřímu z Poděbrad. Během následných bojů uhájil Jindřichův Hradec před vojskem Jindřicha Minsterberského a Jana z Rožmberka a s ostatními katolickými pány zvolil Matyáše Korvína roku 1469 v Olomouci českým vzdorokrálem. Jindřich se stal nejvyšším komorníkem. Matyášovi zůstal věrný i po smrti Jiřího z Poděbrad. Po nástupu Vladislava Jagellonského (1479) vstoupil do jeho služeb, byl hejtmanem kraje Bechyňsko-Vltavského a u dvora byl roku 1484 jmenován nejvyšším komorníkem a 1503 nejvyšším purkrabím. Po Matyášově smrti získal Vladislav Uhry, sídlil v Budíně a Jindřich byl jedním ze čtyř správců Českého království. Roku 1483 povýšil Vladislav znak Jindřichova Hradce o svůj monogram „W“ a dva královské lvy – štítonoše s korunkou, přestože to bylo poddanské město. Jindřich změnil hrad rozsáhlými přestavbami na velkolepou pozdně gotickou rezidenci. V mládí odpůrce Jiřího z Poděbrad si nakonec vzal jeho vnučku, kněžnu Annu z Minsterberka, jako čtvrtou ženu. Tedy poté co zaniklo jeho manželství s první ženou Alžbětou ze Šternberka, s druhou ženou Anežkou Tovačovskou z Cimburka a se třetí ženou Magdalenou z Gleichenu. Ze čtyř manželství vzešly dvě děti, Adam I. z Hradce a Anna. Jindřich umírá nešťastnou náhodou na honu, když se s ním převrátily saně a on si probodl oštěpem stehno a bok. Doma umírá v bolestech 17. 1. 1507.

Alois Rula

foto © Wikimedia Commons

Vpád Prusů do Čech (265 let)

V časech sedmileté války vpadl pruský král Fridrich II. (Bedřich Veliký) se svou armádou ze Slezska, Lužice a Saska do Čech. Stalo se tak 1. dubna 1757 a předcházelo tomu předkročení severní hranice u Ústí nad Labem v září 1756.

Smrt pruského polního maršála von Schwerina v bitvě u Prahy 6. 5. 1757

Fridrich II. Pruský, Antoin Pasne, 1745

Bitvu u Lovosic Prusové vyhráli a zamířili k Praze, svůj hlavní stan rozbil Fridrich II. ve Hvězdě na Bílé hoře. Po porážce rakouské armády u Štěrbohol 6. května 1757 zahájil obléhání Prahy. Rakouskému vojsku velel Karel Lotrinský. Fridrich musel své vojsko rozdělit, aby zajistil zásobování z Pruska (cca 27 000 mužů), a o část vojska přišel v předchozích bojích (cca 14 000 mužů). Stále však měl k dispozici přibližně 50 000 mužů. Rozhodl se proto pro masivní ostřelování z mnoha pozic. Obléhání, které probíhalo od 6. května do 20. června 1757, bylo nejničivějším v dějinách Prahy. Podle záznamů Prusové během něj vypálili 58 376 dělových kulí, přes 23 063 granátů a 548 zápalných střel. Zničeno nebo těžce poškozeno bylo na 880 městských domů, tj. více než čtvrtina celkového počtu. Ještě 20 let po této události byly její následky patrné na budovách a ulicích. K zrušení obléhání přispělo odhodlání Pražanů, ale také porážka Prusů u Kolína 18. 6. 1757. Prusové se poté stáhli do Saska.

-mf-

foto © Wikimedia Commons

Právnická „univerzita“ (650 let)

Univerzita Karlova, jedna z nejstarších evropských vysokých škol, byla založena 7. dubna 1348 nadační listinou krále a císaře Karla IV. Měla čtyři fakulty – svobodných umění (artistickou), lékařskou, právnickou a teologickou.

Studie Karolinum, F. X. Margold, 1939

Se souhlasem Karla IV. byla 25. dubna 1372 založena samostatná právnická „univerzita“ s vlastní jurisdikcí (odtržením od Karlovy univerzity), která zanikla na počátku husitských válek (1418/19). Od poloviny 15. století měla univerzita fakultu pouze artistickou, která pečovala o výchovu učitelů. V 16. století škola čelila silné mezinárodní konkurenci, v roce 1654 již jako Univerzita Karlo-Ferdinandova obnovila fakulty právnickou a lékařskou.

-ab-

foto © Luděk Sládek

Malíř slavného portrétu (215 let)

Významného českého malíře připomíná jméno ulice na pražské Malé Straně i jeden slavný obraz. Josef Vojtěch Hellich, který se narodil 17. dubna 1807 v Cholticích, jich ale namaloval daleko víc, nejenom ten, který zvěčnil krásu spisovatelky Boženy Němcové.

Josef Vojtěch Hellich, Zlatá Praha 1886–1887, č. 21, Jan Vilímek

Portrét Boženy Němcové, 1845

Absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze a již během studií si přivydělával portrétováním v šlechtických a zámožných měšťanských rodinách. Jeho studijní cesta vedla přes Německo, Itálii a Francii. V Římě se seznámil s Františkem Palackým, s nímž navštěvoval antické památky. Byl to nápad Palackého, aby se Hellich dal na studia archeologie a starověkých památek. Po návratu do Prahy se Hellichovi nedařilo umělecky prosadit. V roce 1840 se opět setkal s Palackým, který mu nabídl místo kustoda archeologických sbírek. Hellich tuto činnost od začátku považoval za přechodnou, protože předpokládal plný návrat k malířství. I v tomto období se věnoval malbě převážně oltářních obrazů. V roce 1844 se přestěhoval do Vladislavovy ulice, na Malé Straně pak provozoval svůj ateliér. Právě zde mu seděla modelem Božena Němcová při tvorbě jeho nejslavnějšího portrétu. Pod vlivem existenčních starostí podal v roce 1847 výpověď a věnoval se po bouřlivém revolučním roce 1848 malbě a restaurování obrazů pro kostely. Maloval neúnavně až do konce života a své obrazy signoval antickým kahancem. Jeho poslední prací byl soubor obrazů křížové cesty pro kostel sv. Andělů strážných v Kostelci nad Černými lesy. Zemřel 23. 1. 1880 na tyfus a pochován byl na Malostranském hřbitově v Košířích.

Petra Matznerová

foto © Wikimedia Commons

Husitský cizák (600 let)

Jeho otcem byl Korybut Dimitrij, vládce města Novgorodu Severského (dnes Ukrajina). Otec byl také strýc polského krále Vladislav II. Jagello.

Litevský vévoda Kaributovič, Diebold Lauber, 1443

Kníže Zikmund Korybutovič (okolo 1395 – 1435), když dostal litevský velkokníže Vitold nabídku české koruny (1422), byl vyslán s vojskem do Čech, kde 30. dubna 1422 dobyl Uničov, obléhal Olomouc a 17. 5. vstoupil do Prahy. Svolal sněm v Čáslavi, byl zvolen zemským správcem, vedl Pražany v bitvě u Ústí (1426). Požádal papeže Martina V. aby přijal husity do církve, ale popudil radikální husity, proto se 17. 4. 1427 pokusil v Praze o převrat. Byl však uvězněn na Valdštejně a po roce vypovězen z Čech. Husitským hejtmanem se stal 1428 v Odrách, 1430 v Hlivicích a účastnil se bitvy u Domažlic. V létě 1434 se vrátil na Litvu.

Antonín Fridrich

foto © Wikimedia Commons

Historia magistra vitae

5. 4. 1897 (125 let)
Byla vydána nová **Badeniho jazyková nařízení** (třetí varianta) pro Čechy (pro Moravu 22. dubna, pro Slezsko nebyla vydána), jimiž se potvrzovala platnost dosavadních Stremayrových nařízení (1880) a navíc se zaváděla čeština v určitých případech i jako tzv. vnitřní úřední jazyk.

5. 4. 2007 (15 let)
Pod režijním vedením Antonína Procházky proběhla **premiéra českého muzikálu Limonádový Joe** aneb Koňská opera na motivy knihy Jiřího Brdečky v Hudebním divadle Karlín. Muzikál se poprvé na divadelní scéně objevil koncem druhé světové války. Derniéra byla v květnu 2010.

6. 4. 1782 (240 let)
Císařským nařízením bylo přikázáno rozprodat ve veřejné dražbě zbytky rudolfinských sbírek Pražského hradu. Alchymistická zařízení z této doby věnoval císař pražské univerzitě. Šlo o tzv. **josefínskou dražbu** a z dějinného pohledu jde o **epilog rudolfinských sbírek**.

7. 4. 1527 (495 let)
Ferdinand I. byl na zemském sněmu v Brně **přijat za markraběte** a pána země s odvoláním na dědičná práva Anny Jagellonské. Současně Ferdinand potvrdil Moravanům všechna privilegia a svobody Moravského markrabství. Podobně byl přijat i stavy slezskými a lužickými.

8. 4. 1252 (770 let)
Po předchozím zasnoubení (11. 2.) se konal **sňatek Přemysla Otakara II.** (tehdy devatenáctiletého) s mnohem starší (snad již padesátiletou) Markétou Babenberskou. Nerovným sňatkem posílil Přemysl své nároky na babenberské dědictví (typický středověký „sňatek z rozumu a vypočítavosti“).

Architekt Národního divadla (190 let)

Autor původního projektu Národního divadla v Praze, český architekt Josef Zítek, pocházel z chudých poměrů. Díky svému nadání se však vypracoval na uznávaného tvůrce významných staveb nejen v Čechách.

Neues Museum ve Výmaru

Narodil se 4. dubna 1832 v pražském Karlíně. Studia polytechniky absolvoval v Praze a Vídni. Současně se vyučil zedníkem, aby poznal vše od základu. Velký vliv na jeho tvorbu měl tříletý pobyt v Itálii, kde studoval bohatost římských staveb. První jeho velkou zakázkou byla stavba Zemské galerie a muzea ve Výmaru pro dceru ruského cara Pavla I. a regulace nové části města. Tímto dílem si získal velké renomé a měl možnost zde zůstat natrvalo. Přijal však místo profesora v Zemském polytechnickém ústavu v Praze. Roku 1864 obdržel nabídku na projekt Národního divadla. V architektonické soutěži zvítězil a stavba mohla začít. Po tragickém požáru divadla 1881 se díky sporům již obnovy nezúčastnil. Projekt dokončil jeho žák Josef Schulz. Společně pak navrhli další významnou stavbu – budovu Rudolfina (Dům umělců) v Praze. Zítek se věnoval restaurování historických staveb, projektoval přestavby zámků v Bečově a Petrohradě, realizoval stavbu Mlýnské kolonády v Karlových Varech nebo návrh pomníku K. H. Máchy na Olšanských hřbitovech. V posledních letech žil na zámku v Lčovicích, kde se zabýval výrobou sýra. Na sklonku života mu byl udělen titul barona. Josef von Zítek zemřel 2. 8. 1909 v Praze a je pochován v Malenicích poblíž Lčovic.

Josef Zítek, kresba Josef Mukařovský 1881, archiv ÚČL AV ČR

Marie Petrušková

foto © Wikimedia Commons

Chudoba umu netratí (170 let)

Talentovaný malíř Emanuel Krescenc Liška se narodil 19. dubna 1852 v Mikulovicích do rodiny správce statku Matyáše Lišky a jeho manželky Veroniky. Krátce nato se přestěhovali do Milevska, kde otec umírá, a Emanuel s matkou se stěhují do Prahy, kde umírá i matka, když bylo Emanuelovi šestnáct let (1868).

Emanuel Krescenc Liška, kresba J. Mukařovský, 1884

V podstatě bez prostředků nastoupil na malířskou akademii, kde si místo studia vydělával na živobytí kresbami, ilustracemi, doučováním nebo coby asistent kreslení na gymnáziu. Jeho prvními úspěchy byla druhá cena na výzdobu Národního divadla za skici pro chodbu a zakázka pražského magistrátu na kopie Mánesovy kalendářní desky na staroměstském orloji. S Jakubem Schikanederem vyhráli soutěž na výzdobu královské lóže Národního divadla (1879), ale jejich historické vlysy shořely při požáru. Za peníze z obou cen odjel na akademii malířství do Mnichova. Po návratu namaloval velkoformátové obrazy Manfred a Astarka, za které získal státní stipendium.

Hagar a Ismael v poušti, 1883

Později namaloval nástěnný obraz Ukřižování Páně pro Rafaelskou kapli v Klárově ústavu a získal i dvouleté Římské stipendium Klárovské. Podmínkou bylo vytvoření několika monumentálních obrazů s tematikou z římské historie a křesťanství. Roku 1888 byl jmenován profesorem figurální a dekorativní kresby na státní Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Vedle biblických a církevních námětů maloval historické výjevy a ilustrace světové poezie, ale za života prodal jen málo obrazů. S Růženou Cífkovou si řekli ano u sv. Jindřicha v Praze 26. 9. 1892 a měli syny Jaroslava a Vladimíra Václava. Emanuel Krescenc Liška zemřel 18. 1. 1903 v Praze-Bubenči na záchvat mrtvice a pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

Josef Grof

foto © Wikimedia Commons

1657
(365 let)
Leopold I.
2. 4. 1657
ve Vídni zemřel český král, císař Ferdinand III., vlády se ujal Leopold I.

1817
(205 let)
František Ringhoffer II.
* 28. 4. 1817
Praha
† 23. 3. 1873
podnikatel, starosta Smíchova, poslanec Českého zemského sněmu

1847
(175 let)
Jan Pištěk
* 17. 4. 1847
† 5. 4. 1907
český herec, operní pěvec, otec herce Theodora, děd výtvarníka Theodora

Významný orientalista (140 let)

V Komárovicích u Moravských Budějovic se 3. dubna 1882 narodil Vincenc Lesný. Budoucí významný indolog, překladatel a jedna z nejvýraznějších postav české orientalistiky.

Profesor Vincenc Lesný, před rokem 1938

Na Univerzitě Karlově studoval klasickou filologii, sanskrt a staroindickou kulturu (1903–1907). Pokračoval ve studiu na univerzitách v Oxfordu a Bonnu (1909–1910). Následně vyučoval na střední a později na vysoké škole. V roce 1917 se stal docentem a v roce 1924 prvním mimořádným profesorem indologie na Karlově univerzitě. Od roku 1930 pak řádným profesorem. V roce 1934 zakládal Indické sdružení a indickou sekci Společnosti pro kulturu a hospodářské styky s Orientem, jehož byl předsedou. Byl i děkanem Filozofické fakulty UK (1937–1939), od roku 1945 ředitelem Orientálního ústavu v Praze a od roku 1952 jedním z prvních členů Československé akademie věd. Během svého života napsal

Rodný dům V. Lesného v Komárovicích

mnoho odborných studií týkajících se Indie. Jednou z prvních byla kniha Buddhismus: Buddha a buddhismus pálijského kánonu z roku 1921. V další knize Duch Indie se zabývá dějinami Indie a náboženstvím Indie v dějinném kontextu. Významné jsou i jeho překlady ze sanskrtu, páli, hindštiny a především bengálštiny. Jeho manželkou byla česká překladatelka ze skandinávských jazyků a z angličtiny Milada Lesná-Krausová a jeho synem pak významný dětský neurolog prof. Lesný. V Komárovicích je v Lesného rodném domě č. p. 14 (dnes obecní úřad) zřízena pamětní síň zdejšího rodáka, který zemřel 9. 4. 1953 v Praze a pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

-felix-

foto © Wikimedia Commons

Všestranný umělec (140 let)

Český malíř, grafik, sochař, znalec a sběratel umění, redaktor, teoretik a diplomat, tím vším byl Emil Filla. Vůdčí osobnost meziválečného kulturního dění se narodila 4. dubna 1882 v jihomoravské Chropyni.

Adolf Hoffmeister, Emil Filla, 1934

Studia na Akademii výtvarných umění v Praze po několika letech opustil, konvenční metody a náplň výuky na škole mu nevyhovovaly, a tak se vydal vlastní cestou. Stal se členem skupiny Osma, Spolku výtvarných umělců Mánes a redaktorem Volných směrů. V roce 1910 se v jeho tvorbě začínají objevovat prvky kubismu.

Emil Filla, Malíř, prodáno v aukci za 17,5 milionu korun

Byl ovlivněn Braquem a především Picassem, vždy vložil do obrazu něco svého, takže nemohl být nařčen z doslovné imitace. Bez Picassa by však něco podobného nevymyslel a nenamaloval. Svůj vzor takto „následoval" krok za krokem celé čtvrtstoletí, jako celoživotní vyznavač kubistické estetiky. Po první světové válce působil jako velvyslanecký rada v Holandsku a po návratu pracoval na Ministerstvu zahraničí. Filla byl znalcem výtvarného umění a uměleckých řemesel, shromáždil významnou sbírku artefaktů, od středověku až po 20. století, zvláště mimoevropského umění. Počátkem druhé světové války byl zatčen a vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald, kde vznikla řada jeho textů a básní. Dočkal se osvobození s podlomeným zdravím. V roce 1945 byl jmenován profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. K tvorbě se vrátil v roce 1946, věnoval se malbě zátiší a krajinomalbám Českého středohoří. Od roku 1947 pracoval také na svém nejvýznamnějším poválečném díle, cyklu maleb na téma slovenských zbojnických písní. Emil Filla umírá na svůj sedmý infarkt 6. 10. 1953 v Praze a je pochován na hřbitově v Praze Střešovicích. Manželství s paní Hanou Krejčí bylo bezdětné.

Alice Braborcová

foto © Wikimedia Commons; Adolf Loos Apartment and Gallery

1857
(165 let)
František Ondříček
* 29. 4. 1857
† 12. 4. 1922
český houslista, virtuos, hudební skladatel a pedagog

1882
(140 let)
Jaroslav Benda
* 27. 4. 1882
† 12. 1. 1970
český malíř, grafik, pedagog, autor poštovních známek a plakátů

1892
(130 let)
Jaroslav Kvapil
* 21. 4. 1892
† 18. 2. 1958
český hudební skladatel, dirigent, pedagog a klavírista

Historia magistra vitae

9. 4. 1582 (440 let)
Na Pražském hradě se poprvé konal **obřad „mytí nohou"**. Na hrad přišlo 13 žebráků, při slavnostní večeři je obsluhovala šlechta, sám král Ferdinand I. Habsburský jim naléval víno a poté každému z nich umyl pravou nohu jako Kristus při poslední večeři Páně.

13. 4. 1907 (115 let)
Česká herečka **Elena Hálková** se narodila 13. 4. 1907 († 9. 9. 1985). Vnučka českého básníka Vítězslava Hálka, dcera lékaře a politika Ivana Hálka, první manželka herce Zdeňka Štěpánka a matka herečky Jany Štěpánkové. Ve filmu se uplatnila zejména ve 30. a 40. letech 20. století.

14. 4. 1467 (555 let)
Na shromáždění nejvýznamnějších osob všech stavů ve staroměstském Králově dvoře se **král Jiří z Poděbrad** veřejně **odvolal** k obecnímu církevnímu **koncilu proti rozhodnutí papeže** Pavla II. z 23. 12. 1466, jímž byl prohlášen za kacíře, zbaven trůnu a byla proti němu vyhlášena křížová výprava.

14. 4. 1777 (245 let)
Český varhaník a hudební skladatel **Jan Nepomuk Vocet,** psán také Giovanni Wocet či Wozet, se narodil 14. 4. 1777 († 28. 1. 1843). Vynikal jako skladatel chrámové hudby. Jeho skladby byly přístupné posluchačům a proveditelné i v menších kostelích. Dochovalo se jich velké množství.

15. 4. 1632 (390 let)
Císařským patentem byl Albrecht z Valdštejna pověřen rozsáhlými pravomocemi. V té době měl připravené vojsko o 27 pěších a 27 jízdních regimentech, tj. okolo 40 tisíc mužů. **Albrecht z Valdštejna byl opět generalissimem** (nejvyšším z generálů, zodpovídající se pouze panovníkovi).

Historia magistra vitae

17. 4. 1802 (220 let)
Český malíř a kreslíř **Vincenc Morstadt** se narodil 17. 4. 1802 († 19. 2. 1875). Byl především krajinář, vedutista. Zachycoval hlavně významné stavby, ulice a veřejná prostranství, které rád zaplňoval žánrovými figurkami měšťanů, řemeslníků či kupců.

17. 4. 1917 (105 let)
Česká mezzosopranistka **Jarmila Hassan Abdel Wahab** (nar. Krzywá, rozvedená Schneider, ovdovělá Hassan Abdel Wahab, rozvedená Fröhlichová) se narodila 17. 4. 1917 († 24. 4. 1996). Přijala umělecké jméno Jarmila Kristenová. Ve svých dětských rolích nesla jméno Miluška Krzywá.

18. 4. 1477 (545 let)
Vladislav Jagellonský potvrdil Starému Městu polepšený městský znak, který mu udělil římský císař Fridrich III. (9. 6. 1475). Gotická podoba se stříbrnými zdmi je vyobrazena na Staroměstské mostecké věži. Polepšení spočívalo v získání zlatých zdí. Ozbrojená paže přibyla až v 17. století.

19. 4 1927 (95 let)
Osvobozené divadlo, které vzniklo 8. února 1926, uvedlo první hru Jiřího Voskovce a Jana Wericha **Vest pocket revue**. Premiéra proběhla ve dvoraně Umělecké besedy na Malé Straně. Premiéra měla být současně i derniérou, ale pro velký úspěch u publika i části kritiky měla přes 200 repríz.

22. 4. 1467 (555 let)
Po marných pokusech odvrátit válečný konflikt vypověděl Jiří z Poděbrad odbojníkům válku. V Čechách **vypukly boje mezi králem a jednotou zelenohorskou** (vzájemné obléhání hradů, tvrzí a měst). V létě se podařilo Jiřímu zdolat odboj. Občanská válka skončila příměřím.

Malířka herečkou (135 let)

Psal se 11. duben 1887. V rodině zámožného architekta Gustava Patscha se narodila herečka, malířka a karikaturistka Jaromíra Patschová. Její otec si nechal počeštit jméno, proto se začala psát jako Pačová.

Míla Pačová

Míla pocházela z velmi bohaté rodiny. Její matka od mládí chtěla být herečkou, a jelikož si svůj sen nesplnila, tak ho podsouvala Míle. Naopak její otec viděl její budoucnost ve výtvarném umění nebo architektuře. Mílu táhlo jak herectví, tak malování. Na přání otce nakonec vystudovala malířství u významného malíře Ferdinanda Engelmüllera a poté i v Paříži. Nakonec se však rozhodla pro hereckou dráhu. Docházela na soukromé hodiny k Marii Hübnerové a Karlu Želenskému. V roce 1911 začala hrát v Lidovém divadle Uranie v pražských Holešovicích. Na chvilku získala angažmá ve Švandově divadle, poté v Divadle na Vinohradech a nakonec skončila v Národním divadle, kterému zůstala věrná až do smrti. Hrála spíše vedlejší role. Měla ovšem zajímavý přednes a nezaměnitelný styl houpavé chůze. Byla provdaná za univerzitního profesora a tehdejšího ministra školství Jana Krčmáře. Nikdy netoužila mít děti. Celý život zasvětila herectví a malířství. Vyhlášené jsou především její karikatury. Zemřela 20. března 1957 v Praze. Pochována je na Vinohradském hřbitově.

Jan Krčmář, druhý zleva, a Míla Pačová-Krčmářová (druhá zprava), Mariánské Lázně 1935

Martina Jurová

foto © Wikimedia Commons

Čistota tvaru (95 let)

V městě Veselí nad Lužnicí se narodil Zdeněk Šimek, pozdější akademický sochař a malíř. Člen umělecké skupiny Trasa. Spolužák Vladimíra Preclíka a Olbrama Zoubka. Muž mnoha talentů a obdivovatel čistoty tvarů.

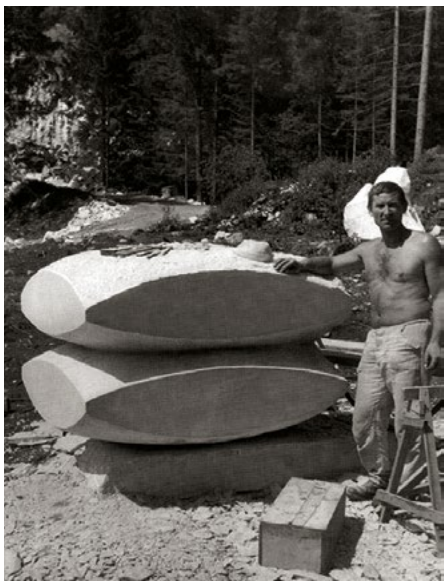

Zdeněk Šimek, Mobilit 1967, mramor, sympozium Krastal, Rakousko

Zdeněk Šimek se narodil 19. dubna 1927 a od mládí patřila k jeho zálibám hudba, které se věnoval hrou na housle. Lákala jej však i příroda, v níž hledal inspiraci. Sbíral nerosty, horniny i fosilie, zabýval se astronomií i botanikou. V letech 1941–1946 studoval na učitelském ústavu v Soběslavi a následně v letech 1946–1951 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u Karla Dvořáka a později u Josefa Wagnera. Poznal tu i svou budoucí ženu Dagmar Vinklerovou. V roce 1954 s dalšími výtvarníky založil tvůrčí skupinu Trasa. V letech 1952–1967 podnikl řadu zahraničních cest (Petrohrad, Moskva, Paříž, Řím, Neapol, Benátky, Florencie), kde se inspiroval ruskou avantgardou, kubismem i pařížskou modernou. Svou tvorbou zasahoval od kubistických podnětů (Kubistické torzo, 1948) až po konstruktivistické abstraktní kompozice ve dřevě či monumentální čisté tvary v kameni (Eolit, Mobilit, Fonolit, vše 1967). Účastnil se prvního sochařského sympozia v Hořicích v Podkrkonoší (1966), kde je umístěna jeho realizace z pískovce Hladina. Jeho socha Jako hrozny jsme lisováni (1969) z jurského vápence v Oggelshausenu je přímou reakcí na sovětskou okupaci v srpnu 1968 a zároveň jeho nejzávažnějším dílem. Od roku 1968 pracoval na zakázce Slunečních hodin pro Prachatice, komponované ze 14 mramorových součástí, kterou však nedokončil. Umírá v Praze 27. 10. 1970. Realizaci dokončila jeho žena v roce 1972.

M. Foltýn

foto © Wikimedia Commons

1897
(125 let)
Rudolf Hrušínský nejstarší
* 14. 4. 1897
† 15. 3. 1956
český herec, divadelní režisér (Rudolf Böhm), otec Rudolfa Hrušínského

1907
(115 let)
Václav Trojan
* 24. 4. 1907
† 5. 7. 1983
český hudební skladatel a pedagog, spolupracovník Jiřího Trnky

1912
(110 let)
Jiřina Štěpničková
* 3. 4. 1912
† 5. 9. 1985
česká divadelní a filmová herečka, matka herce Jiřího Štěpničky

Vizionář (85 let)

Český architekt Jan Kaplický, představitel high-tech architektury, se narodil 18. dubna 1937 v Praze. Otec Josef Kaplický byl významný malíř, architekt a sochař. Umělecké geny měl tedy po kom zdědit.

Jan Kaplický

Lord's Media Centre, Londýn

Od své emigrace v roce 1968 žil a tvořil ve Velké Británii. První architektonickou kanceláří, ve které v Anglii působil, byla v letech 1969–1971 Denys Lasdun and Partners. Poté byl zaměstnán v ateliéru Renza Piana a Richarda Rogerse, kde se podílel na projektu pařížského Centre Georges Pompidou. V roce 1979 založil společně s Davidem Nixonem architektonické studio Future Systems, ve kterém působil až do své smrti. Mezi jeho nejznámější stavby patří Lord's Media Centre v Londýně – za tento návrh obdržel Stirling Prize, nejprestižnější britskou cenu za architekturu. Dalšími významnými projekty jsou obchodní dům Selfridges v Birminghamu nebo Muzeum Enza Ferrariho v Modeně v Itálii. V Čechách vešel ve známost návrhem budovy Národní knihovny na Letné, která však nakonec nebyla realizována, ke škodě nás všech. Můžeme doufat, že se některé z jeho staveb a návrhů u nás nakonec uskuteční. Jan Kaplický byl dvakrát ženatý, z prvního manželství s Amandou Levete má syna Josefa a z druhého svazku s Eliškou Fuchsovou se narodila dcera Johanka. Shodou okolností či osudu Jan Kaplický tragicky zemřel v den narození své dcery 14. ledna 2009 v Praze. Je pohřben na Vyšehradském hřbitově pod vlastním náhrobkem.

-alba-

foto © Wikimedia Commons; www.casopisstavebnictvi.cz

Mistr tvůrčího dialogu (90 let)

Karel Nepraš se narodil 2. dubna 1932 v Praze. V letech 1948–1951 absolvoval pražskou Keramickou školu a poté studia na pražské AVU (1952–1957) u prof. J. Laudy. Tady se sblížil s Janem Koblasou a Jaroslavem Vožniakem, a tak vzniklo umělecké seskupení reagující na absurdní společenskou realitu.

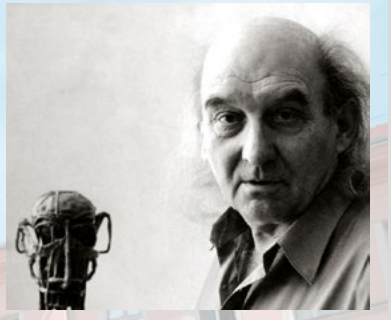

Karel Nepraš v ateliéru

První vystoupení malmuzherciáda proběhlo 19. 12. 1954, později přejmenováno na Šmidrové (1957). Důležitou postavou byl hudební skladatel Rudolf Komorous a posléze se „stali" Šmidrové Aleš Veselý, Čestmír Janošek a Jan Kříž. Karel v letech 1958–1959 vytvořil ilustrace ke knihám F. Kafky a první plastiky. V roce 1962 vznikla jeho realizace zábradlí kněžiště kostela sv. Petra a Pavla v Jedovnici. Nepraš a Jan Steklík zakládají proslulou Křížovnickou školu čistého humoru bez vtipu (1963) a stávají se jejími řediteli. Školu spojovala potřeba tvůrčího dialogu vedeného v inspirativním prostředí českých hospod. Tak přežila normalizační éru a existuje dodnes. První červené Hlavy a Dialogy vytváří v letech 1964–1965. Vzniká také sochařská kompozice Rodina připravená k odjezdu, výsměch absurditě komunistické normalizace, proto byla z ostravského parku úředně odvezena a počátkem 80. let zničena. Díky normalizaci ztratil na tvůrčí intenzitě a věnoval se restaurování, kterým se živil. Po přímluvě malíře Jiřího Sopka mohl na Veletrh umění v Basileji (1987), koncem 80. let ilustruje Klímovu knihu Utrpení knížete Sternenhocha a vzniká řada ilustrací pro Nakladatelství Franze Kafky. Na přelomu 80. a 90. let vytváří balustrády schodištního prostoru Lichtenštejnského paláce. Na AVU v Praze je povolán v roce 1990 jako profesor a vzniká jedna z jeho charakteristických monumentálních kompozic Zeď nářků. Pro sympózium v Greizu (1999–2002) vznikají monumentální litinové figury a na konci 90. let vyhrál výtvarnou soutěž na realizaci pomníku Jaroslava Haška v Praze na Žižkově. Pomník byl však dokončen po jeho smrti dcerou Karolínou a odhalen 6. 10. 2005. Karel Nepraš zemřel 5. 4. 2002 v Praze. Pohřben byl na hřbitově v Libušíně, stejně jako jeho manželka, grafička Naďa Plíšková.

Alois Rula

foto © Wikipedia Commons; autor

1922
(100 let)
Stella Zázvorková
* 14. 4. 1922
† 18. 5. 2005
česká filmová a divadelní herečka

1927
(95 let)
Opera Švanda dudák
27. 4. 1927
premiéra opery Jaromíra Weinbergera na libreto Miloše Kareše v Národním divadle

1937
(85 let)
Karel Štědrý
* 10. 4. 1937
† 7. 11. 2017
český zpěvák, herec, moderátor a podnikatel v oboru nápojových automatů

Historia magistra vitae

22. 4. 1947 (75 let)
Cestovatelé Jiří **Hanzelka** a Miroslav **Zikmund** vyjeli s Tatrou 87 od Aeroklubu v Praze **na výpravu přes Afriku do Jižní Ameriky**. Autem jako první na světě pokořili Núbijskou poušť. Československý rozhlas odvysílal z jejich cest více než 700 reportáží a vzniklo několik knih.

23. 4. 1632 (390 let)
Albrecht z Valdštejna odjel s celým dvorem ze Znojma **do Čech** s cílem vyhnat Sasy ze země. Arnimova armáda o síle 10 000 mužů byla proti Valdštejnovým regimentům bezmocná. Valdštejn však s rozhodujícím útokem váhal a nabízel Sasům separátní mír. Ti však mír odmítli.

27. 4. 1452 (570 let)
„Stalo se památné svolení českých stavův k **ustanovení Jiřího z Poděbrad za správce království**, začínající se slovy: My páni rytíři, zemané i města, vyzdvihli jsme a svolili i mocí zápisu a vůle společné…" (Kalendář historický národa českého, D. A. z Veleslavína, s. 398)

28. 4. 1867 (155 let)
České korunovační **klenoty se vrátily trvale do Prahy** z Vídně, kam byly odvezeny za prusko-rakouské války. Klenoty se stěhovaly několikrát, ač si Karel IV. přál, aby byly natrvalo uloženy v Praze. Ukořistit je chtěl král Zikmund i Fridrich Falcký. Několikrát cestovaly i do Vídně.

29. 4. 1622 (400 let)
„Arcibiskup pražský Jan Lohelius vyhlásil **zákaz** papeže Řehoře XV. Jímž zrušeno bylo privilegium **přijímání pod obojí způsobou**, udělené druhdy Piem IV. r. 1564. Naprosto a na všecky časy odňat jím národu českému kalich Páně." (Kalendář hist. národa českého, D. A. z Veleslavína, s. 403)

text: Pavel Edvard Vančura (redakce@kampocesku.cz)

KONEC

neplacené části

ČÍST DÁL

předplatitel